

Muistio

24.4.2025

VN/36878/2023

Rekisteröityjen yhteisöjen tai säätiöiden perusopetuksen järjestämistä koskevat lupahakemukset

1. Rekisteröity yhteisö tai säätiö opetuksen järjestäjänä

Perustuslain 16 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Oppivelvollisuudesta säädetään lailla.

Perustuslain 123 §:n 2 momentin mukaan valtion ja kunnan järjestämän muun kuin yliopisto-opetuksen perusteista samoin kuin oikeudesta järjestää vastaavaa opetusta yksityisissä oppilaitoksissa säädetään lailla.

Perusopetuslain (628/1998) 7 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen järjestämiseen. Lupa voi koskea perusopetusta ja sen yhteydessä annettavaa esiopetusta, lisäopetusta ja maahanmuuttajille tarkoitettua perusopetukseen valmistavaa opetusta.

Opetuksen järjestämislupa voidaan myöntää, jos lupaa hakeva opetuksen järjestäjä on tehnyt kunnan kanssa sopimuksen opetuksen järjestämisestä. Tällöin järjestämisluvan myöntämisen edellytyksenä on, että opetuksen järjestäminen perustuu erityiseen koulutus- tai sivistystarpeeseen. Erityinen koulutus- ja sivistystarve katsotaan olevan silloin, kun kunnassa on oppivelvollisia, joiden opetuksen järjestäminen ei ole tarkoituksenmukaista muulla tavalla. Koulutuksen tarpeellisuutta arvioidaan esimerkiksi suhteessa asianomaisen paikkakunnan tai alueen koulutuskysyntään ja tarjontaan (HE 86/1997 vp ja KHO 29.12.2006 T 3673). Perusopetuslakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 86/1997 vp) on todettu, että vaatimuksella sopia opetuksen järjestämisestä kunnan kanssa korostetaan kunnan kokonaisvastuuta asukkaidensa perusopetuksen järjestämisessä.

Lupa voidaan myöntää myös ilman kunnan suostumusta, mutta tällöin luvan myöntämisen edellytyksenä on alueellinen tai valtakunnallinen koulutus- tai sivistystarve. Näissä tilanteissa luvan myöntäminen perustuu siihen, että kunnat eivät järjestä koulutusta, joka palvelisi myös muita kuin asianomaisen kunnan koulutustarpeita. Tällöinkin lupa voidaan myöntää vain erityisopetuksen, vieraskielisen opetuksen tai erityiseen maailmankatsomukselliseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämiseen.

Perusopetuslain mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset opetuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Opetusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Ammatillisten edellytysten arvioinnissa huomiota kiinnitetään muun muassa opetushenkilöstön määrään ja opettajien pätevyyksiin sekä opetussuunnitelmiin. Taloudellisten edellytysten arvioinnissa huomiota kiinnitetään hakijan taloudelliseen asemaan, opetustiloihin ja välineistöön sekä kykyyn huolehtia koulutuksen rahoituksesta pidemmällä aikavälillä.

Yksityisen yhteisön ja säätiön järjestämän opetuksen tulee olla tavoitteiltaan perusopetuslain mukaista. Opetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta päättää valtioneuvosto perusopetuslain 14 §:n 1 momentin nojalla. Valtioneuvoston perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta antaman asetuksen (422/2012, tuntijakoasetus) 2 luvussa säädetään opetuksen yleisistä tavoitteista. Asetuksen 3 §:n 6 momentissa on säädetty, että erityiseen maailmankatsomukselliseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvassa opetuksessa oppilaille annetaan myös opetuksen perustana olevaan maailmankatsomukselliseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvia tietoja, taitoja ja valmiuksia. Myös näiltä osin opetuksen sisällön tulee perustua opetushallituksen perusopetuslain 14 §:n 2 momentin nojalla antamiin opetussuunnitelman perusteisiin.

Perusopetuslain 14 §:n mukaan Opetushallitus päättää esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista. Opetussuunnitelman perusteet tulee laatia noudattaen mitä perusopetuslaissa ja sen nojalla on säädetty ja määrätty.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista on tehty päätös 22.12.2014 (104/11/2014). Uuden valtakunnallisen normin mukaiset opetussuunnitelmat otettiin käyttöön vuosiluokkien 1—6 osalta 1.8.2016. Seitsemännen vuosiluokan osalta opetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2017, kahdeksannen vuosiluokan osalta opetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2018 sekä yhdeksännen vuosiluokan osalta 1.8.2019.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvussa 11. määrätään erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä. Näitä määräyksiä sovelletaan sellaiseen yksityisen opetuksen järjestäjän antamaan perusopetukseen, jolle valtioneuvosto on opetuksen järjestämisluvassa määrännyt erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuvan erityisen koulutustehtävän.

Lisäksi perusopetuslain 14 §:n perusteella Opetushallitus on päättänyt aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista 12.6.2017 (OPH-1280-2017) ja valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteista 13.11.2015 (57/011/2015). Niiden mukaan laaditut opetussuunnitelmat otettiin käyttöön 1.1.2018.

Perusopetusasetuksen 20 §:n mukaan opetuksen järjestämisluvaa on haettava viimeistään vuotta ennen opetuksen suunniteltua aloittamista. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi tarvittaessa ottaa käsiteltäväksi myös mainittua ajankohtaa myöhemmin tehdyn hakemuksen. Opetuksen järjestämisluvassa määrätään kunnat, joissa opetusta järjestetään, opetuskieli, erityinen koulutustehtävä, koulutuksen järjestämisluoto sekä muut tarpeelliset koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot.

Valtioneuvosto voi perusopetuslain 7 §:n 4 momentin nojalla peruuttaa opetuksen järjestämistä koskevan luvan, jos koulutus ei täytä perusopetuslain 7 §:n 1 tai 2 momentissa luvan myöntämiselle säädettyjä edellytyksiä tai jos opetus järjestetään muuten vastoin perusopetuslakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

Laisa säädettyjen luvan myöntämisen edellytysten täytyessä luvan myöntäminen on lupa-asian ratkaisevan viranomaisen harkinnassa. Luvan hakijalla ei ole lakiin perustuvaa oikeutta luvan saamiseen. Lupaharkinnassa voidaan päätyä tarkoituksenmukaisuusperustein kielteiseen ratkaisuun, vaikka edellä todetut oikeudelliset myöntämisedellytykset täytyisivätkin. Perusopetuksen osalta valtioneuvosto on hallituksen esityksessä koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 86/1997) todennut, että tarkoituksena on säilyttää kunnan koululaitos perusopetuksen runkona eikä tarkoituksena ole tavoitella valtion tai yksityisten perusopetusta antavien koulujen lukumäärän lisäämistä.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan esi- ja perusopetuksessa on keskityttävä perustaitojen ja -valmiuksien parantamiseen. Jokaisella peruskoulun päättävällä nuorella on oltava riittävät perustiedot ja -taidot toisen asteen opintoihin. Oppilailla ja opettajilla on oltava työrauha keskittyä oppimiseen ja opettamiseen. Tämän toteuttamiseksi mm. hallitus kasvattaa perusopetuksen vähimmäistuntimäärää 2—3 vuosiviikkotunnilla laajentamalla opetussuunnitelmaa. Lisäyksellä tavoitellaan lisätunteja erityisesti alakoulun vuosiluokille luku-, kirjoitus- ja laskutaidon opettamiseen. Lisäykset jätetään toteutettavaksi paikallisin päätöksin. Myös oppimisen tukea koskeva lainsäädäntö uudistetaan siten, että tavoitteena on turvata riittävä tuki sekä vähentää opetushenkilöstön hallinnollista taakkaa. Lisäksi varmistetaan, että yksityisten opetuksen järjestäjien järjestämisluvut mahdollistavat jatkossakin toiminnan pitkäjänteisen toteuttamisen.

Tilastovuoden 2023 20.9. tilanteen mukaan noin 2,76 prosenttia oppivelvollisista perusopetuksen oppilaista saa opetusta yksityisessä peruskoulussa (15 231 oppilasta). Valtioneuvoston myöntämä perusopetuksen järjestämisluva on 64 yksityisellä opetuksen järjestäjällä. Näiden ylläpitämistä kouluista 22 on steinerkoulu, 11 kristillistä koulu, yksi juutalainen koulu, neljä kielikoulu, yksi montessorikoulu, yksi freinetkoulu ja yksi Reggio Emilia -pedagoginen koulu sekä viisi ulkomaankoulu. Lisäksi perusopetusta ja lisäopetusta järjestetään aikuisille eräissä yksityisissä aikuislukioissa ja noin 30 kansanopistossa.

2. Valtioneuvoston yleisistunnon toimivalta

Valtioneuvoston ohjesäännön 4 §:n 7 kohdassa tarkoitettujen yhteiskuntapoliittisesti tai taloudellisesti merkittävien lupa-asioiden käsitellään ja ratkaistaan valtioneuvoston yleisistunnon kautta.

Perusopetuslain (628/1998) 7 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen järjestämiseen.

3. Hakemukset, lausunnot ja päätösesitykset

3.1 Helsingin Montessori-yhdistys ry

3.1.1 Hakemus

Helsingin Montessori-yhdistys ry hakee 27.12.2023 toimittamallaan hakemuksella valtioneuvostolta ensisijaisesti toistaiseksi voimassa olevaa lupaa Montessori-pedagogiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaan perusopetuksen vuosiluokkien 1-6 opetuksen järjestämiseen 1.8.2025 alkaen enintään 150 oppilaalle. Toissijaisesti hakija hakee jatkoa nykyiselle opetuksen järjestämisluvalle. Opetuksen järjestämispaikka on Helsinki. Opetuskieli on suomi.

Hakijana on rekisteröity yhdistys, Helsingin Montessori-yhdistys ry, joka on merkitty yhdistysrekisteriin 20.1.1981. Yhdistyksen kotipaikka on Helsinki. Sääntöjensä mukaan yhdistyksen tarkoituksena on edistää lasten oikeuksien huomioimista ja toteutumista yhteiskunnassa riippumatta etnisestä taustasta, uskonnosta tai poliittisesta vakaumuksesta Association Montessori Internationale periaatteiden ja sääntöjen mukaisesti tehdä tunnetuksi tohtori Maria Montessorin kehittämiä opetusmenetelmiä sekä edistää niiden käyttöä, soveltamista ja edelleen kehittämistä, tarjota lapsille mahdollisuus saada opetusta ja kasvatusta Montessori-menetelmää käyttäen. Yhdistyksen tarkoituksena ei ole voiton eikä muunkaan taloudellisen ansion hankkiminen sen toimintaan osallisille eikä sen toiminta muutoinkaan saa muodostua pääasiallisesti taloudelliseksi. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys voi mm. ylläpitää yhtä tai useampaa esikoulua, koulua ja päiväkotia, jossa annetaan opetusta Montessori-menetelmää käyttäen.

Hakijalla on määräaikainen, 31.7.2025 asti voimassa oleva lupa järjestää perusopetusta vuosiluokille 1–6 enintään 150 oppilaalle. Hakija hakee toistaiseksi voimassa olevaa lupaa perusopetuksen järjestämiseen omissa Helsingin Montessori-koulu- nimisessä montessoriperuskoulussa Helsingissä vuosiluokille 1–6 enintään 150 oppilaalle. Koulun toiminta perustuu montessoripedagogiikkaan. Koulun antama laadukas, yksilöllinen montessoripedagoginen perusopetus toteutetaan Opetushallituksen 2014 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden puitteissa. Hakija tuo esiin, että montessorikoulu on suomalaisen peruskoulukenttään ja koulutuksen kehittämiseen monipuolisuutta tuova lisä. Koulu luo jatkumon montessoripedagogiselle varhaiskasvatukselle ja esiopetukselle, joita on jo nyt tarjolla Helsingissä.

Hakija on 1.8.2018 lukien ylläpitänyt montessorikoulua vuosiluokilla 1–6 Helsingissä. Koulun toiminnan käynnistyessä syyskuussa 2018 oppilaita oli Opetushallituksen raportin mukaan 38 ja syyskuussa 2019 oppilasmäärä oli 61. Syyskuussa 2020 oppilasmäärä oli 74 ja syyskuussa 2021 91. Syyskuussa 2022 oppilasmäärä 101 ja syyskuussa 2023 97. Hakija tuo esiin, että montessoripedagogiselle opetukselle on muodostunut vakiintunut kysyntä, joka kasvaa edelleen. Koulu on laajentunut vuosittain vastuullisesti yhden uuden opetusryhmän ja luokanopettajan verran.

Hakija toteaa hakemuksessaan, että Helsingin ja Helsingin seudun väestöennuste 2021–2060 (Harri Sinkko: Tilastoja 2022:6) mukaan peruskouluikäisten määrän lasku on pysähtynyt 2012 ja koululaisten määrä kasvaa edelleen Helsingissä. Koululaisten määrän ennustetaan kasvavan vuoteen 2036 asti ulottuvassa ennusteessa alueilla, joille rakennetaan merkittävästi. Raportin mukaan vuoteen 2036 saakka laaditun alueittaisen väestöennusteen tärkeimmät kasvualueet ovat suurilla asuntorakentamisen projektialueilla. Montessori-koulun toiminnan näkökulmasta Kruununvuorenrannan ja Yliskylän alueet, joilla kasvua on yhteensä 11 200 asukasta. Muita huomattavan kasvun alueita koulun toiminta-alueella ovat muun muassa Myllypuro (4 600 henkeä), Herttoniemen yritysalue (3 700 henkeä), Mellunmäki (3 700 henkeä) ja Itäkeskus (2 500 henkeä).

Helsingin kaupungissa väestön ennustetaan kasvavan erityisesti peruskouluikäisten osalta, mikä osaltaan turvaa kysyntää hyvien yhteyksien päässä toimivalle koululle. Kasvuohjelma ohjaa myös kaupungin omaa palvelutuotannon suunnittelua eikä Montessori- koulun toiminta heikennä

kaupungin omaa palvelutuotannon suunnittelua eikä Montessori- koulun toiminta heikennä kaupungin oman opetuksen suhteellista osuutta kaikesta opetuksesta Helsingissä. Helsingissä on 100 kaupungin ylläpitämää peruskoulua, joissa opiskelee noin 45 000 lasta. Kouluista 86 on suomenkielisiä. Lisäksi Helsingissä on 12 yksityistä sopimuskoulua sekä 15 yksityistä ja valtion koulua. Helsingin Montessori- koulu on yksi Helsingin yksityisistä kouluista. Erillisellä perusopetuksen järjestämisluvalla toimivat kaupungin sopimuskoulut, valtion koulut ja muut kaupungissa sijaitsevat yksityiset koulut täydentävät kaupungin järjestämää perusopetusta.

Hakija katsoo, että sillä on pedagogisesti, hallinnollisesti ja taloudellisesti erinomaiset valmiudet ylläpitää ja jatkaa koulun toimintaa. Hakija on lähes neljäkymmentä vuotta järjestänyt varhaiskasvatusta ja esiopetusta sekä kehittänyt toimintaa koko sen ajan lainsäädännön, viranomaismääräysten ja omavalvonnan kehittyessä yhä vaativammaksi. Yhdistyksen vakaa taloudellinen tilanne mahdollistaa toiminnan vakiinnuttamisen ja pysyvän opetuksen järjestämisen. Hakemuksen mukaan hakijan opetussuunnitelma perustuu uusiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (2014) ja se on laadittu yhteistyössä opetuksen ammattilaisten ja koulun opettajien kanssa.

Koulun opetushenkilöstö on päteviä, suomalaisen luokanopettajatutkinnon (OKL) suorittaneita henkilöitä, joilla lisäksi on montessoriopettajan -ohjaajan koulutus tai jotka ovat sellaisessa koulutuksessa. Hakijan antaman tiedon mukaan 1.8.2025 koulussa toimii seitsemän luokanopettajaa sekä kaksi aineenopettajaa (espanja, ranska). Lisäksi koulussa toimii kaksi montessoriohjaajaa ja koulunkäynninohjaajaa sekä ostopalveluna tarpeen mukaan erityisopettaja. Rehtorina toimivalla opettajalla on myös rehtorin kelpoisuus. Yksi luokanopettaja on myös erityisluokanopettaja ja toinen luokanopettaja valmistuu luokan- ja erityisluokanopettajaksi syksyllä 2025. Hakija on pyynnöstä toimittanut luokanopettajien kelpoisuustodistukset.

Koulu toimii Itä-Helsingissä Helsingin kaupungin koulurakennuksessa. Opetustilat soveltuvat erinomaisesti opetukseen. Opetustiloihin on rakennettu montessoripedagogiikan mukaiset, oppilaiden itsenäistä työskentelyä tukevat oppimisympäristöt, ja tilat on varustettu montessoripedagogiikan mukaisella erityisellä opetusvälineistöllä. Koululla on käytössä muiden opetustilojen lisäksi taideluokka sekä pehmeiden ja kovien materiaalien käsityöluokat ja liikuntasali. Koulun sijainti on ihanteellinen luontonsa ja ulkoliikuntatilojensa osalta. Lähistöllä on erinomaiset ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet.

Hakemuksen mukaan Helsingin hyvinvointialue tarjoaa Montessori-koulun opiskeluhoitopalvelut. Yhteistyö Helsingin kanssa on ollut joustavaa ja mutkatonta. Helsingin hyvinvointialue järjestää koululle kouluterveydenhoitaja-, koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut. Hakija järjestää iltapäiväkerhotoimintaa ja se on avointa myös samassa rakennuksessa toimivan Helsingin kaupungin koulun oppilaille. Lisäksi koulun vanhempainyhdistys järjestää oppilaille iltapäivisin erillistä harrastuskertotoimintaa, joka mahdollistaa koulun ja harrastustoiminnan yhdistämisen koulupäivän aikana.

Koulun hallinto on järjestetty Helsingin Montessori-yhdistys ry:n sääntöjen sekä valtion ja yksityisen järjestämisen koulutuksen hallinnosta annetun lain (634/1998) mukaisesti. Yhdistyksen hallitus toimii myös koulun johtokuntana ja se kehittää toimintaa tiiviissä yhteistyössä koulun rehtorin, opettajakunnan, vanhempien ja oppilaiden kanssa hyödyntäen sekä kotimaista että kansainvälistä montessoripedagogien verkostoa. Koululla on valtion ja yksityisen järjestäjän opetuksen hallinnosta annetun lain edellyttämä johtosääntö.

Hakemusasiakirjojen mukaan hakijan tulos tilikaudelta 1.8.2022–31.7.2023 oli 24 850,04 euroa ylijäämäinen. Tilikauden 1.8.2021–31.7.2022 tulos oli 44 698,97 euroa alijäämäinen. Yhdistyksellä on kuitenkin liiketoimintasiirron yhteydessä tehty sijoitus tytäryhtiön vapaaseen pääomaan (119 259,13 euroa, josta yhdistyksellä on tarvittaessa mahdollisuus saada lisää pääomaa. Yhdistyksen kassatilanne on tällä hetkellä hyvä pankkitilin saldon ollessa 108 088,78 euroa, joten tarvetta lisäpääomalle ei ole.

Hakemusasiakirjojen mukaan koulun toiminta rahoitetaan pääosin toimiluvan myötä saatavalla kotikuntakorvauksella. Perusopetuslain mukaisesti iltapäivätoiminnasta pyydetään maksua. Lisäksi yhdistys ottaa vastaan lahjoituksia ja järjestää maksullista montessoripedagogista opettajien täydennyskoulutusta sekä koulutusta montessoripedagogiikasta kiinnostuneille henkilöille. Koulun toiminta on kannattavaa, mutta voittoa tuottamatonta. Taloudellisen riskin koulun toiminnasta kantaa

Helsingin Montessori-yhdistys opetuksen järjestäjänä. Toiminnasta syntyvä mahdollinen ylijäämä ohjataan takaisin koulutukseen. Vuonna 2023 kotikuntakorvausten määrä oli 652 628 euroa.

Hakija toteaa hakemuksessaan, että Helsingin kaupungilta pyydetään lausunto Helsingin Montessori-yhdistys ry:lle tähän hakemukseen liittyen.

3.1.2 Lausunnot

Helsingin kaupunki kaupunginhallitus on antanut 29.5.2017 seuraavan lausunnon opetus- ja kulttuuriministeriölle Helsingin Montessori-yhdistys ry:n hakemuksesta perusopetuksen järjestämislupa-asiassa:

Kaupunginhallitus puoltaa Helsingin Montessori-yhdistys ry:n perusopetuksen järjestämislupahakemusta montessoripedagogiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan perusopetuksen järjestämiseksi vuosiluokille 1–6.

Helsingin kaupungilla on perusopetuslain 4 §:n mukaan kokonaisvastuu perusopetuksen järjestämisestä alueellaan. Perusopetuslain 7 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhteisölle luvan perusopetuslaissa tarkoitettun opetuksen järjestämiseen. Lupa erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämiseen voidaan myöntää alueellisen tai valtakunnallisen koulutus tai sivistystarpeen perusteella. Vaikka perusopetuslain mukaan erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen osalta ei edellytetä sopimusta kunnan kanssa, tulee koulun sijaintikunnalta hankkia lausunto opetuksen tarpeellisuuden arviointia varten.

Kaupunginhallitus toteaa, että Helsingin Montessori-koulu perustuisi kansainvälisesti arvostetulle montessoripedagogiikalle ja rikastaisi helsinkiläisille tarjottavaa laadukasta perusopetuksen tarjontaa. Suomessa toimii joitakin montessoripedagogiikkaan painottuneita perusopetuksen ryhmiä, muttei varsinaista montessoripedagogiikan mukaisesti painottunutta koulua. Montessorikoulun avaaminen Helsinkiin on toivottavaa.

Eriyisen koulutustarpeen osalta todetaan, että Helsingin kaupungin alueella ei siis ole montessoripedagogiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa perusopetusta antavaa koulua. Sen sijaan kaupungissa toimii useita montessorileikkikouluja sekä alueella järjestetään myös montessoripedagogiikkaan perustuvaa esiopetusta. Tähän Helsingin Montessori-koulu tarjoaisi jatkumon sitä haluaville oppivelvollisille. Asiassa saadun selvityksen mukaan koulun koko olisi korkeintaan sata oppilasta. Tällä määrällä ei ole vaikutusta kaupungin perusopetuksen palveluverkkoon, koska oppilasmäärä kasvaa Helsingin kaupungissa muutenkin voimakkaasti.

Hakijan ammatillisten edellytysten osalta todetaan, että asiasta saadun tiedon mukaan koulun opettajilla on lähtökohtaisesti luokanopettajakoulutuksen lisäksi erityistä pedagogista lisäkoulutusta montessoripedagogiikkaan. Hakija on lisäksi osoittanut erityistä kiinnostusta perusopetuksen kehittämiskumppanuuteen Helsingin kaupungin kanssa. Hakijan kanssa on käyty myös keskusteluja verkostomaisesta kehittämisyhteistyöstä.

Kaupunginhallitus toteaa lisäksi, että Helsingin kaupungilla ei ole lakiin perustuvaa velvollisuutta osallistua Helsingin Montessori-koulun toiminnan rahoittamiseen. Yksityinen perusopetuksen järjestäjä saa kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta annetun lain mukaisen perusopetuksen rahoituksen oppilaiden kotikunnilta kotikuntakorvauksena. Näin ollen Helsingin kaupungille ei aiheudu lainsäädäntöön perustuvaa velvollisuutta osallistua luvanhakijan perusopetuksen rahoittamiseen.

Jos yksityinen koulutuksen järjestäjä ei järjestä oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja kokonaan omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan koulunsa oppilaille, tulee kaupungin nämä palvelut järjestää.

Kaupungin lähtökohtana on, että kaupunki ei osallistu toiminnan rahoittamiseen.

Opetushallitus on antanut 18.6.2024 lausunnon hakijan opetussuunnitelmasta. Opetushallitus toteaa lausunnossaan seuraavaa:

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Opetushallitusta antamaan lausuntonsa Helsingin Montessori-yhdistys ry:n perusopetuksen Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmasta. Helsingin Montessori-yhdistys ry on hakenut ensisijaisesti pysyvää perusopetuslupaa montessoripedagogiseen kasvatustavalliseen järjestelmään perustuvan perusopetuksen järjestämiseksi vuosiluokille 1–6. Toissijaisesti haetaan jatkoa nykyiseen opetuslupaun, joka on määräaikainen, 31.7.2025 asti voimassa oleva lupa järjestää perusopetusta vuosiluokille 1–6 enintään 150 oppilaalle.

Yleistä

Opetushallitus on antanut perusopetusta varten valtakunnalliset perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallituksen määräykset 102/011/2014 ja 104/011/2014) sekä täydennykset, joiden mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma laaditaan. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kussakin pääluvussa määrätään, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee päättää ja kuvata. Lisäksi myös perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) jälkeen niihin tehnyt täydennykset ja muutokset tulee huomioida paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa.

Opetushallitus on lausunut Helsingin Montessori-koulun perusopetuksen opetussuunnitelmasta edellisen kerran 30.11.2022 (OPH-3785-2022). Tätä edeltävä lausunto on annettu 6.11.2019 (OPH-2130-2019).

Opetushallitus huomauttaa, että kaikkia lausunnoissa esitettyjä epäkohtia ja puutteita ei ole korjattu paikalliseen opetussuunnitelmaan.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman suhde toisiinsa

Paikallisesta opetussuunnitelmasta tulisi käydä selkeästi ilmi, mikä on Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tekstiä ja mikä paikallista osuutta. Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa tämä ei kaikilta osin toteudu. Paikallisessa opetussuunnitelmassa on paikoitellen kursivoitu perusteiden teksti, toisaalla taas paikallinen teksti. Lisäksi osassa lukuja perusteiden teksti ja paikallinen opetussuunnitelman teksti ovat limittäin. Tämä vaikeuttaa opetussuunnitelmaan perehtymistä ja velvoitettavana noudatettavien määräysten tulkintaa.

Lausuttavana oleva Montessori-koulun opetussuunnitelma on osittain laadittu vuosiluokille 1–6 ja 1–9

Hakemuksen perusteella Helsingin Montessori-koulu hakee opetuksen järjestämislupaa perusopetuksen vuosiluokille 1–6. Kuitenkin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa useammassa luvussa otetaan kantaa asioihin, jotka koskevat myös vuosiluokkia 7–9. Esimerkiksi luku 6.11.5: *”Helsingin Montessori-koulussa käytetään numeroarviointiin perustuvaa päättötodistusohjaa, joka on tämän opetussuunnitelman liitteenä”*.

Selvyyden vuoksi olisi hyvä, jos opetussuunnitelmassa olisi kirjattuna vain ne asiat, jotka koskevat vuosiluokkien 1–6 oppilaita.

Montessori-koulun opetussuunnitelmassa käytetyistä käsitteistä

Montessori-koulun opetussuunnitelmassa käytetään useissa kohdissa yksilöllisiin järjestelyihin viittaavia käsitteitä. Opetushallitus toteaa, että käsitteissä tulisi noudattaa tarkkuutta ja käyttää niitä siten, että ne ovat yhdenmukaisia Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kanssa, eivätkä aiheuta vaaraa oppilaan oikeusturvan toteutumiseksi.

Esimerkiksi:

”Montessoripedagoginen kasvatustavallinen järjestelmä mahdollistaa oppilaiden yksilöllisen opetuksen. Kaikilla oppilaille on yksilöllistetty oppimissuunnitelma, mikä osaltaan selittää oppilaiden ja huoltajien korkeaa tyytyväisyyttä Montessori- koulua ja sen opetusta kohtaan.” Lupahakemus 3(7).

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvussa 7 todetaan, että oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää pedagogisen selvityksen

tekemistä ja oppimäärän yksilöllistämistä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseksi kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tulee oppiaineen oppimäärä yksilöllistää.

Opetushallitus huomauttaa, että opetuksen järjestäjän ei tule käyttää paikallisessa opetussuunnitelmissa käsitteitä, kuten yksilöllistäminen, jos vaarana on ymmärtää asia opetussuunnitelman perusteiden vastaisesti.

Vuosiluokkiin sitomaton opetus ja opintokokonaisuudet

Perusopetusasetuksen 11§ säädetään, että eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti. Tällöin paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään **opintokokonaisuuksista**, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa aineessa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvussa 5.4.1 todetaan: *”Koko koulun tai yksittäisten oppilasryhmien osalta vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun toteuttaminen edellyttää, että oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin oppiaineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemän tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Opintokokonaisuudet voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Opetussuunnitelmassa on määrättävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaille pakollisia ja mitkä valinnaisia. Kaikille vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen osallistuville oppilaille tulee laatia opinto-ohjelma.”* Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) 5.4.1.

Perusopetusasetuksessa mainitut paikallisessa opetussuunnitelmassa määrättävät opintokokonaisuudet puuttuvat Montessori-koulun opetussuunnitelmasta. Sen sijaan kaikki perusopetuksen oppiaineet on kuvattu Montessori-koulun opetussuunnitelman luvuissa 13–14 vuosiluokittain.

Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelman luvussa 5.4.1 on päätetty, että koulussa toteutetaan vuosiluokkiin sitomatonta opetusta, ja että opetus toteutetaan opintokokonaisuuksina 1–2, 4–6 ja 7–9. **Opetushallitus toteaa, että tällainen jako ei ole mahdollinen. Vuosiluokalle kolme ei olisi sen mukaan opintokokonaisuutta lainkaan.**

Montessori-koulun luvussa 5.4.1 kuvataan, että *”Opintokokonaisuudet muodostuvat 1–2 vuosiluokkien opintokokonaisuudesta, 4–6 vuosiluokkien kokonaisuudesta sekä 7–9 vuosiluokkien kokonaisuudesta. Vieraiden kielten opintokokonaisuudet noudattelevat vuosiluokittain muodostettuja kokonaisuuksia”* - -

”Oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt sekä tuntijako on määritelty kuitenkin vuosiluokittain opetuksen etenemisen seuraamisen turvaamiseksi kaikissa olosuhteissa. Vuosiluokkiin sitomattomat opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin aineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemien tuntijaon nivelkohtien väliin muodostuvien vuosiluokkakokonaisuuksien pohjalta”. - -”Oppilaiden opintokokonaisuudet muodostuvat oppiaineiden vuosiluokkien kokonaisuuksista, joita voidaan opiskella omaan tahtiin ja omassa järjestyksessä. Helsingin Montessori- koulussa vuosiluokkiin sitomaton opetus tarkoittaa sitä, että kun oppilas etenee opinnoissa yksilöllisesti, niin hän voi edetä vuosiluokkiin nähden keskivertoa nopeammin tai hitaammin. Hitaammin etenevät oppilaat voidaan siirtää seuraavalle vuosiluokalle, eikä heidän aiemmat opintosuorituksensa raukea” (Montessori-koulun opetussuunnitelma s.72)

Luvussa 11, kuvataan vuosiluokattoman opetuksen opintokokonaisuudet, joita opetussuunnitelman mukaan Montessori-koulussa on määritelty vain kaksi; opintokokonaisuus 1–2 sekä opintokokonaisuus 3–6. Opintokokonaisuudet sisältävät luvun 11 kuvauksen mukaisesti laajalti eri perusopetuksen oppiaineita ja niitä opiskellaan yhdysluokkamutoisesti eri-ikäisten oppijoiden kesken. (Montessori-koulun opetussuunnitelma, luku 11.3).

Opetushallitus toteaa, että Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa kuvattu tapa muodostaa opintokokonaisuuksia on ristiriitainen ja epäselvä. Syntyy kuva, että opetussuunnitelmassa kuvataan kaksi eri mallia, joista ei käy yksiselitteisesti ilmi, miten opetus ja oppilaan arviointi käytännössä tosiasiaa järjestetään ja mihin tavoitteisiin se kulloinkin perustuu. Tämä on ongelmallista oppilaan oikeusturvan kannalta.

Opetushallitus on jo aiemmissa lausunnoissaan (6.11.2019 / OPH-2130-2019 sekä 30.11.2022 OPH-3785-2022) todennut, että vuosiluokkia ylittävät kokonaisuudet, joita ei ole jaettu edes vuosiluokkatasolla, ovat ongelmallisia.

Opetushallitus edellyttää, että Montessori-koulun vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun kuvaukset korjataan ja tarkennetaan perusteiden edellyttämällä tavalla.

Oman opinto-ohjelman mukaan etenevän oppilaan arviointi

Perusopetusasetuksen 10§:ssä ja Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (6.11.2) määrätään, että kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle tulee antaa todistus, johon merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain tai aineryhmittäin arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet, sekä arvio oppilaan käyttäytymisestä. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvussa 6.6.2 määrätään oman opinto-ohjelman mukaan etenevän oppilaan todistuksesta: *”Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositoludistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamista opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä opinnoissaan eteenpäin.”* Tämä edellyttää kunkin oppilaan tarkoin määriteltyjä opintokokonaisuuksia ja omaa opinto-ohjelmaa.

Sanallisista ja numeroarvioista määrätään Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) luvussa 6.11.1.

Opetushallitus huomauttaa, että näiden määräysten vuoksi opintokokonaisuudet tulee olla määriteltä siten, että niistä käy ilmi, minkä vuosiluokan tavoitteista on kysymys ja mitkä opintokokonaisuudet kullekin vuosiluokalle kuuluvat, jotta on selvää, millä perusteella oppilas voi siirtyä vuosiluokalta toiselle. Näin ollen paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellyt opintokokonaisuudet eivät voi olla eri vuosiluokkien tavoitteita.

Opetussuunnitelmassa todetaan: *”Helsingin Montessori- koulussa vuosiluokkiin sitomaton opetus tarkoittaa sitä, että kun oppilas etenee opinnoissa yksilöllisesti, niin hän voi edetä vuosiluokkiin nähden keskivertoa nopeammin tai hitaammin. Hitaammin etenevät oppilaat voidaan siirtää seuraavalle vuosiluokalle, eikä heidän aiemmat opintosuorituksensa raukea.”*

Opetushallitus esittää huomiona, että tekstistä ei käy ilmi, miten toimitaan opinnoissaan keskivertoa nopeammin etenevien oppilaiden kanssa ja kuinka he siirtyvät vuosiluokalta toiselle. Oppilaan oikeusturvan kannalta olisi tärkeää kuvata vuosiluokalta toiselle siirtyminen kaikissa tilanteissa. Olisi myös välttämätöntä määritellä, mitkä opintokokonaisuudet tulee olla suoritettuna, jotta oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle. Tämä on tärkeää mm. niissä tilanteissa, joissa oppilas mahdollisesti vaihtaa koulua ja siirtyy opiskelemaan vuosiluokittain etenevän opetuksen mukaisesti.

Lisäksi Montessori-koulun opetussuunnitelmassa todetaan, että oppilaan aiemmin suorittamat opinnot luetaan hänen hyväkseen hänen edetessään vuosiluokalta toiselle.

Opetushallitus huomauttaa, että perusopetuslaki ei tunne aiempien opintojen hyväksilukua. Oman opinto-ohjelman mukaan etenevä oppilas etenee opintokokonaisuuksittain, jotka tulisi paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvata niin tarkoin, että voidaan todeta oppilaan edistyvän opinnoissaan siten, että hän voi edetä joustavasti seuraavaan opintokokonaisuuteen.

Montessori-koulun opetussuunnitelman luvussa 11 kuvattujen vuosiluokattomien opintokokonaisuuksien mukaisten opintojen etenemistä seurataan paikallisten kirjausten mukaan mm. oppilaan itsearviointilla.

Opetushallitus huomauttaa, että oppilaan itsearviointia ei voi käyttää oppimisen ja osaamisen seurantamenettelyinä. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) luvun 6.1 mukaisesti summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.

Montessori-koulun opetussuunnitelmassa korostetaan oppilaan aktiivisuutta ja oppilaan aktiivista roolia mm. tavoitteiden asettamisessa. Toisaalta opetussuunnitelmassa todetaan, että *”opettajan vastuulla on huolehtia, että oppimistavoitteet saavutetaan kaikilla osa-alueilla”* Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) 11.3.

Opetushallitus huomauttaa, että Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arviointilukua kuusi koskeva muutosmääräys (OPH-281-2020) on nimeltään Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi. Eli arviointi ei liity ainoastaan oppimiseen, vaan myös osaamiseen. Opetushallitus on laatinut myös 6. vuosiluokan lukuvuosiarvioinnin kriteerit, jotka on tullut ottaa käyttöön 1.8.2023. Kriteereissä kuvataan, mitä oppilaan tulee osata saadakseen tietyn arvosanan. Näin ollen Opetushallitus korostaa, että opettajalla on vastuu huolehtia myös siitä, että oppimistavoitteiden ohella oppilaan osaamista seurataan ja arvioidaan määräysten mukaisesti.

Montessoripedagogiikan mukainen työskentely suhteessa asetuksessa määrättyyn oppiaineiden tuntijakoon

Montessori-koulun opetussuunnitelman luvussa 11 kuvataan oppilaiden koulupäivän koostuvan aamun neljän oppitunnin pituisesta montessorityöskentelystä avoimessa oppimisympäristössä yhdysluokissa, ja iltapäivällä jatketaan liikunnan ja kielten oppitunneilla.

Opetushallitus näkee kuvatussa päiväohjelmassa vaarana, ettei valtioneuvoston asetuksen VNA 422/2012 sekä asetuksen muutosten 793/2018 ja 111/2023 (pykälän 6 § osalta) mukaiset valtakunnalliset opetuksen tavoitteet sekä kullekin perusopetuksen oppiaineelle (Pol 11 §) ja oppilaan valinnaisuudelle erikseen määrättyt vähimmäisvuosiviikkotunnit täyty. Tulee myös huomioida, että eri vuosiluokilla on asetusten mukaan erilaiset tuntimäärät.

Lisäksi Montessori-koulun opetussuunnitelman luvussa 11 kuvatussa montessoripedagogiikan mukaisessa avoimessa oppimisympäristössä aamupäivisin työskentely ei täysin vastaa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) luvun 4.3.1 määräyksiä, joissa määrätään oppimisympäristöjen kehittämisessä ottamaan huomioon kaikkien oppiaineiden erityistarpeet. Miten esimerkiksi oppiaineen käsityö oppimis- ja työympäristö erilaisine turvallisuusmääräyksineen muodostuu koko oppiaineen ja erityisesti teknisen työn työtapojen osalta vuosiluokkien 1–2 ja 3–6 aikana? Montessori-koulun opetussuunnitelmassa ei luvuissa 13.4.10 ja 14.4.12 ole paikallisia täsmennyksiä oppiaineen käsityö oppimisympäristön kohdalla.

Edellä olevan koosteen mukaan Montessori-koulun opetussuunnitelmassa on puutteita ja korjaustarpeita vuosiluokattomasti etenevien opintojen kuvauksessa, oppilaan opintokokonaisuuksien määrittämisessä, oppilaan oman opinto-ohjelman muodostumisen periaatteiden määrittämisessä, oman opinto-ohjelman mukaan etenevän oppilaan lukuvuositodistuksen muodostumisen kuvaamisessa, kullekin oppiaineelle määritellyn opetukseen käytettävän tuntimäärän kuvauksen varmentamisessa sekä oppimisympäristöihin liittyvien kuvausten täsmennyksestä suhteessa montessoripedagogiikan mukaisiin järjestelyihin.

Koska kyse on koko koulua ja sen oppilaita koskevasta asiasta, edellyttää Opetushallitus, että koulu tarkentaa opetussuunnitelmaansa näiltä osin välittömästi opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Lisäksi Opetushallitus huomauttaa, että kuvattaessa vuosiluokkien 1–6 opetussuunnitelmaa, jätetään vuosiluokkien 7–9 kuvaukset kirjauksista pois. Ne aiheuttavat turhaa epätietoisuutta siitä, miten opetus tosiasiallisesti on tarkoitettu järjestää.

Kirjoitusasu

Montessori-koulun opetussuunnitelmassa on vielä jonkin verran yliviivauksia poistettavien tekstien kohdalla sekä kirjoitusvirheitä, joita olisi hyvä tarkastella ennen lopullisen opetussuunnitelman julkaisemista.

Lisäksi Opetushallitus toteaa, että Montessori-koulun opetussuunnitelman kokonaisuuden kannalta voisi olla hyvä käyttää ePerusteet työkalua, jolloin Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet sekä täydennykset ja muutokset päivittyisivät automaattisesti paikalliseen opetussuunnitelmaan.

Luku 1. Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta

Luvussa 1.1. paikallisessa täsmennyksessä katkoviivan jälkeen mainitaan seuraavaa: *”Helsingin Montessori -koulussa oppiminen perustuu kokonaisuuksiin”*. Lukijalle jää epäselväksi, mitä nämä kokonaisuudet ovat, jotka ovat oppimisen perusta. Kokonaisuudet olisi hyvä mainita. Mikäli näillä

tarkoitetaan edellä mainittuja opintokokonaisuuksia, tulee ne kuvata ymmärrettävästi läpi koko opetussuunnitelman.

Luvun paikallisessa täsmennysosassa olisi hyvä kuvata, miten opetussuunnitelman laatimiseen liittyvä yhteistyö esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen sekä kuudennen vuosiluokan jälkeen vuosiluokkien 7–9 opetuksesta vastuullisten tahojen kanssa järjestetään.

Luku 2. Perusopetus yleissivistyksen pohjana

Luku 2.2

Montessori-koulun täsmennykset tähän lukuun ovat selkeät, vaikka niissä ei varsinaisesti avata sitä, miten arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan. Itse arvopohjassa ja siihen liittyvässä oppimiskäsityksessä ei ole ristiriitaa perusteiden kanssa.

Luku 3. Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Montessori-koulun paikallisessa, otsikon luvun mukaisissa täsmennyksissä, kiinnittää huomion virke: *”Opetus- ja kasvatustyössä noudatetaan **mahdollisuuksien mukaan** inklusion periaatetta: koulun toiminta on esteetöntä ja se mahdollistaa kaikkien oppilaiden hyvän oppimisen.”*

Opetushallitus huomauttaa, että kansainvälisten sopimusten noudattaminen ei voi olla ”vapaaehtoista” tai vain pyrkimys. Suomi on sitoutunut Salamancan 1994 sopimuksessa noudattamaan inklusiivista opetuksen järjestämisen lähtökohtaa.

Montessori-koulun opetussuunnitelmassa on kuvattu kattavasti laaja-alainen osaaminen ja sen paikalliset painopisteet. Toteuttamisen seurantaan ei opetussuunnitelmassa ole juurikaan kiinnitetty huomiota.

Luku 4. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

Helsingin Montessori-koulun toimintakulttuuria koskeva luku on epäselvä. Tekstissä on useampaan kertaan eri kohdissa sama opetussuunnitelman perusteiden teksti. Tarkoitus on, että paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvattaisiin, miten koulussa konkreettisesti toimitaan perustetekstissä kuvatuissa asioissa. Nyt tämä osuus jää osittain Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa varsin ohueksi. Toimintakulttuuri on koulun koko toiminnan kivijalka ja sen kuvaaminen selkeästi olisi sekä opetuksen järjestämisen laadun että oppilaiden ja heidän huoltajiensa oikeusturvan kannalta tärkeää.

Montessori-koulun paikalliset täsmennykset koskien opetuksen eheyttämistä ja monialaisia oppimiskokonaisuuksia on sen sijaan kuvattu hyvin selkeästi ja perusteellisesti. Montessori-pedagogiikka painottaa projektityyppistä, kokonaisuuksiin keskittyvää oppimista ja opetusmenetelmiä. Tämä pedagoginen painotus pääsee hyvin esille monialaisissa oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa ja niitä kuvaavassa opetussuunnitelmatekstissä.

Luku 5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

5.2.1 Koulun kerhotoiminta

Oppilaiden osallisuus kohdassa koulun oppilaskunnan toimintaa olisi hyvä avata tarkemmin. Lisäksi tulee kuvata, miten oppilaita osallistetaan koulun toimintakulttuurissa.

Osallisuus ja aktiivinen kansalaisuus / toimijuus korostuvat Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisessa pedagogiikassa, kuten oppimiskäsityksessä, tavoitteissa ja arviointikulttuurissa. Ne sisältyvät myös mm. perusopetuksen arvoihin ja toimintakulttuuriin. Yksi laaja-alaisista osaamisalueista on osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen. Näiden lisäksi perusteet sisältävät myös määräyksiä oppilaan kuulemisesta tai osallisuudesta.

Nämä ovat konkreettisia toimintaohjeita, joiden toteutustapa tulee päättää koulukohtaisesti.

5.5.3. Kouluruokailu

Kouluruokailun osalta kokonaisuus on puutteellinen joidenkin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määrättyjen paikallisesti päätettävien asioiden osalta. Montessori-koulun opetussuunnitelmassa kuvataan, mitkä ovat kouluruokailun toteuttamista ohjaavat periaatteet, ja että ruokailussa edistetään kestävästä elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä sosiaalista kanssakäymistä. Paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kuitenkin myös kuvata ruoka-, terveys- ja tapakasvatukselliset ja kestävästä elämäntapaan liittyvät tavoitteet. Samoin paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kuvata, miten oppilaiden ruokailuun liittyvät erityistarpeet otetaan huomioon. Seurannan ja arvioinnin toimintatavat olisi hyvä kuvata myös opetussuunnitelmassa tai koulun vuosisuunnitelmassa, josta näin ollen opetussuunnitelmassa voi olla maininta. Näiltä osin opetussuunnitelmaa tulisi täydentää.

5.5.4. Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Osa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tekstistä puuttuu tästä alaluvusta. Tulee tarkastaa ja lisätä.

Luku 6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi

Tässä luvussa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden teksti ja paikalliset täsmennykset on erotettu selkeästi toisistaan katkoviivalla sekä käyttämällä kursiiivia perustetekstin kohdalla. Paikalliset täsmennykset ottavat huomioon perusteet sekä montessoripedagogiikan. Koulun arviointikulttuurin toimintatavat ilmenevät täsmennyksissä.

Lukuun 6. valittu perusteiden ja paikallisen täsmennyksen vuoropuhelun mallin toivoisi toistuvan läpi koko paikallisen opetussuunnitelman.

Opetushallitus huomauttaa, että luku 6. on Montessori-koulussa kirjoitettu vuosiluokkia 1–9 koskevaksi. Lausuttavana on kuitenkin Montessori-koulun opetussuunnitelman otsikon mukaisesti vuosiluokkien 1–6 opetus. Lukijalle voi erheellisesti jäädä mielikuva siitä, ettei paikallisessa opetussuunnitelmassa käsitellä kaikkia kohtia liittyen opetuksen järjestelyihin.

Montessori-koulussa taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit on sijoitettu suoraan kaikille yhteiseen opetukseen. Tämä ilmenee koulun tuntijaossa. Opetushallitus kiinnittää huomiota tapaan kuvata myös vuosiluokkien 7–9 taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien käyttö tilanteessa, jossa lausuttavana on vain vuosiluokkien 1–6 opetus.

Lisäksi opetussuunnitelman luvussa 6.7. on paikallinen täsmennys: *”Valinnaisten aineiden opetus alkaa vuosiluokalta 4. - - Vuosiluokilla 4.–8. on käytettävissä 1 vvt valinnaisaineresurssia kullakin vuosiluokalla. Vuosiluokalla 9 valinnaisainetunteja on yhteensä 4 vvt”*. - - *”Oppiaineeseen liittyvän 1 vvt laajuisen valinnaisaineessa osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa lukuvuositodistuksessa.”*

Opetushallitus huomauttaa, että oppilaan lukuvuositodistus kertoo vuosiluokkien 1–6 aikana lukuvuoden aikaisesta osaamisesta oppilaan omassa opinto-ohjelmassa. Näin ollen vuosiluokkien 1–6 aikana opiskellut valinnaiset oppimäärät (valinnaiset aineet) eivät kerry oppilaan todistukseen kuten päättöarvioinnissa, joten valinnaisissa oppimäärissä osoitetulla osaamisella ei ole vaikutusta kaikille yhteisen oppiaineen arviointiin samoin kuin päättöarvioinnin kohdalla perusteiden luvussa 6.8.5 määrätään.

Montessori-koulun opetussuunnitelman luvussa 6.11.3 on Välitodistuksen kohdalla maininta, ettei niitä anneta. Mutta luvussa 6.11.1 (Sanalliset ja numeeriset arviot todistuksissa) paikallisessa täsmennyksessä on maininta: *”Vuosiluokilla 8–9 lukuvuositodistuksen lisäksi annetaan vähintään yksi välitodistus numeroarviona”*. Tässä ilmenee ristiriitaa. Mikäli Montessori-koulun opetussuunnitelmassa kuvattaisiin vain lausuttavana oleva osuus, ei mainintaa tarvittaisi.

Käytetyt todistus pohjat on ilmoitettu olevan liitteissä. Liitteitä ei ole toimitettu Opetushallitukselle.

Luku 7. Oppimisen ja koulunkäynnin

7.1.1 Ohjaus tuen aikana

Koska Montessori-koulun opetussuunnitelman tulisi koskea lausuntopyyntöön mukaisesti vuosiluokkia 1–6, päättövaiheen ohjausta ei ole tarvitse tässä suunnitelmassa kuvata. (s.114)

7.4 Erityinen tuki

Helsingin Montessori-yhdistys ry ei järjestä perusopetuslaissa tarkoitettuja erityisen tuen palveluita. Kuitenkin suunnitelmassa kerrotaan yksityiskohtaisesti toimenpiteistä, jotka liittyvät erityisen tuen suunnitteluun ja järjestämiseen. ks. alla:

7.4.1 Pedagoginen selvitys. Koulussa laaditaan oppilaasta moniammatillisesti pedagoginen selvitys ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä. Vaikka ette järjestä erityistä tukea, olette mukana pedagogisen selvityksen tekemisessä. Tämä täyty avata selkeämmin. Nykyisessä kuvauksessa Montessori-koulun rooli ja oppilaan asuinkunnan roolit eivät ole lukijalle selkeitä.

7.4.2 Erityisen tuen päätös. Vaikka ette järjestä erityistä tukea, ettekä tee erityisen tuen päätöksiä, olette mukana erityisen päätöksen esittämisessä? Tämä täyty avata selkeämmin. Nykyisessä kuvauksessa Montessori-koulun rooli ja oppilaan asuinkunnan roolit eivät ole lukijalle selkeitä.

7.4.3 Hojks. Koska koulussanne ei järjestetä erityisen tuen opetusta, teillä ei opiskele myöskään oppilaita, joilla on HOJKS.

7.4.4 Yksilöllistäminen. Koska koulussanne ei järjestetä erityisen tuen opetusta, teillä ei opiskele myöskään oppilaita yksilöllisten oppimäärien mukaan.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus. Koska koulussanne ei järjestetä erityisen tuen opetusta, teillä ei opiskele myöskään pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaita.

Em. mainittujen lukujen kohdalla riittää lyhyt maininta, ettei Montessori-koulussa tehdä erityisen tuen päätöksiä eikä järjestetä erityisen tuen palveluita. Tästä tulee oppilaaksiottovaiheessa informoida oppilaita ja heidän huoltajiaan.

Luku 8. Opiskeluhoolto

Opetushallitus nostaa muutamia luvun kohtia tarkasteluun ja edellyttää, että näihin kohtiin tehdään Montessori-koulun opetussuunnitelmassa sekä korjauksia että tarkennuksia.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa käytetään kaikkien koulutusmuotojen osalta käsitettä opiskeluhoolto. Yhtenevyyden ja johdonmukaisuuden vuoksi myös esi- ja perusopetuksessa on siirretty käyttämään vuoden 2022 opetussuunnitelmauudistuksen myötä ilmaisua opiskeluhoolto. Tämä pyydetään huomioimaan Montessori-koulun opetussuunnitelmassa.

Monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhoollon rekisterin (opiskeluhoollon rekisterinpitäjä on koulutuksen järjestäjä, ei kasvatuksen ja koulutuksen toimiala).

Montessori-koulun opetussuunnitelmassa luvussa kahdeksan todetut oppilashuoltosuunnitelmat (Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan kirjattu oppilashuollon osuus, Helsingin opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta sekä koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma) ovat vanhentuneita käsitteitä. Luvussa myös todetaan, että oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan Montessori-koulun koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Koulukohtainen opiskeluhoollon suunnitelma on poistettu oppilas- ja opiskelijahuoltolaista ja tästä syystä myös opetussuunnitelman perusteista. Paikallisesti voidaan kuitenkin päättää, että tällainen suunnitelma on edelleen käytössä.

Opetuksen järjestäjän (Helsingin Montessori-yhdistys ry) opiskeluhoollon suunnitelma puuttuu (ePerusteet. Opiskeluhoolto. Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoollon suunnitelma). Tältä osin hakijan opetussuunnitelma asiakirjat tulee täydentää (ks. Oppilas- ja opiskeluhoollolaki 13 a §).

Luku 9. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Luvun 9.1. lauseen ”*Oppilas edistyessään kielitaidossa voi siirtyä suomi äidinkielenä-opetukseen*” -oppimäärän nimi tulee muuttaa muotoon suomen kieli ja kirjallisuus -opetukseen.

Luku 11. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva perusopetus

Lukuun liittyvät huomiot on esitetty kohdassa Yleistä, väliotsikon Montessori-koulun opetussuunnitelmassa käytetystä käsitteistä alla.

Luku 12. Valinnaisuus perusopetuksessa

Luku 12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit Montessori-koulussa

Montessori-koulun kirjauksen mukaan taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit jatkavat kaikille yhteistä opetusta ja ne jaetaan osaksi kaikille yhteistä opetusta oppiaineisiin kuvataide ja käsityö. Opetukselle osoitetut tuntimäärät kuvataan vuosiluokkien 1–6 osalta Montessori-koulun tuntijaossa.

Opetushallitus kiinnittää huomiota paikallisen tuntijaon merkintöihin (sivut 12 sekä 152–153), joiden mukaan kaikille yhteisen käsityön tunteja on vuosiluokilla 3–6 yhteensä 4 vvt. Valtioneuvoston asetusten (422/2012, 793/2018 sekä 111/2023) tuntijaon mukaan tulisi olla yhteensä vähintään 5 vvt. Tämä tukee korjata.

Lisäksi kaikille yhteistä liikuntaa on merkitty Montessori-koulun tuntijakoon yhteensä 10 vvt valtakunnallisen vähimmäisvuosiviikkotuntimäärän ollessa 9 vvt vuosiluokilla 3–6. Tuntijaossa tai paikallisessa täsmennyksessä ei ilmene, onko Montessori-koulu osoittanut paikallista resurssia liikunnan opetukseen 1 vvt lisää. Paikallisessa täsmennyksessä on maininta: ”*Montessori-koulussa annetaan opetusta taide- ja taitoaineiden valinnaisissa valtakunnallisen minimin mukaisesti*”. Herää kysymys, onko paikallisen tuntijaon kuvaamisessa tapahtunut virhe oppiaineiden käsityö ja liikunta merkittyjen tuntimäärien suhteen?

Opetushallitus muistuttaa, että taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit jatkavat kaikille yhteisen oppiaineen opetusta eikä tunneista muodosteta erillisiä oppimääriä. Opetuksessa käytetään Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) määriteltyjä tavoitteita, sisältöalueita sekä laaja-alaisen oppimisen tavoitteita. Oppiaineiden tavoitteet kohdennetaan vuosiluokittain, sisältöalueita voidaan paikallisesti täsmentää, jolloin ilmenee, miten kullakin vuosiluokalla on tarkoitus edetä kohden kunkin oppiaineen tavoitteita. Oppiaineen opetukseen lisätty tuntimäärä mahdollistaa oppiaineen laajemman opetuksen tavoitteiden suuntaisesti.

Montessori-koulun opetussuunnitelmassa taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien osalta on kuvattu erikseen kunkin oppiaineen (kuvataide ja käsityö) tavoitteet, sisällöt ja oppimisympäristö, jolloin lukijalle jää virheellinen mielikuva, että kaikille yhteiseen opetukseen lisätyt tunnit olisivat omia erillisiä, paikallisesti määriteltyjä oppimääriä (valinnaiset aineet). Vaikka laajempi määrä opetustunteja mahdollistaa oppiaineeseen liittyvän opetuksen syvenemisen, ei valinnaisia tunteja ole tarpeen kuvata erityisinä oppiaineen opetusta joiltain osin syventävinä tunteina - tämä on perusteissa jätetty erillisen valinnaisuuden resurssin; valinnaisten aineiden kuvauksiin, jotka muodostetaan paikallisesti.

Opetushallitus katsoo, että Montessori-koulun opetussuunnitelman ymmärrettävyyden kannalta olisi kyseiset kuvataiteen ja käsityön valinnaisten tuntien erilliset kuvaukset syytä poistaa tai sisällyttää osaksi oppiaineiden yleisiä kuvauksia lukuihin 13.4.9 ja 13.4.10.

Luku 12.2 Valinnaiset aineet Montessori-koulussa

Montessori-koulun opetussuunnitelman mukaan ”*Helsingin Montessori-koulussa tarjotaan valinnaisaineita perusopetuksen yhteisten aineiden syventävinä ja soveltavina opintoina.*” Valinnaisia aineita on vuosiluokille 4–6 osoitettu Montessori-koulun paikallisessa valinnaisten aineiden täsmennyksen tuntijaossa yhteensä 3 vvt / kullekin vuosiluokalle 1 vvt.

Valinnaisten aineiden kuvaukset ovat kattavat. Tavoitteet, sisällöt, laajuudet ja muut valinnaisten oppimäärien opetukseen liittyvät kuvaukset löytyvät opetussuunnitelmasta.

Montessori-koulussa *“valinnaisaineita tarjotaan seuraavissa oppiaineissa: historia, matematiikka, äidinkieli ja kirjallisuus ja musiikki sekä biologia ja maantiede”*. Opetushallitus huomauttaa, että perusopetuksessa ei ole oppiainetta maantiede, vaan maantieto. Vuosiluokilla 3–6 biologian ja maantiedon tieteenalojen teemat ovat osa ympäristöoppi-oppiainetta. Tämä tulisi korjata Montessori-koulun opetussuunnitelmaan.

Opetushallitus kiinnittää lisäksi huomiota käytettyyn terminologiaan. Montessori-koulun luvussa 12.2 käytetään käsitteitä ”valinnaisaineet” ja ”valinnaistunnit”, joista jälkimmäinen tarkoittanee kuvata opetukseen käytettävää vuosiviikkotuntimäärää. Jotta tässä yhteydessä ei sekoiteta taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja ja valinnaisia aineita keskenään, suositellaan opetukseen käytettävien tuntimääriä kuvatessa käyttämään muuta nimitystä kuin ”valinnaistunnit”.

Valinnaisten aineiden arvioinnista tulee kuvata, mitä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet luvussa 6 määrää. Montessori-koulun valinnaisten aineiden kuvausten yhteydessä ei tällä hetkellä kuvata kunkin valinnaisen aineen (oppimäärän) arviointia tai ole mainintaa siitä, mistä valinnaisten oppimäärien arvioinnin kuvaukset löytyvät.

Valinnaisten oppimäärien arvioinnin kuvaus löytyy etsimisen jälkeen luvusta 6. Eli lukijan tulee erikseen osata etsiä Montessori-koulun opetussuunnitelmasta valinnaisten oppimäärien arvioinnin kuvaus. Tätä tulisi selkiyttää.

Luvun 6. paikallisen täsmennyksen mukaan valinnaisten aineiden opetus alkaa Montessori-koulussa vuosiluokalta 4. Vuosiluokilla 4–8 kullakin vuosiluokalla on oppilaalle tarjolla 1 vvt valinnaisia aineita yhteensä 5 vvt. Näistä tunteja vuosiluokille 4–6 jää yhteensä 3 vvt.

Nyt lausuttavana olevassa Montessori-koulun opetussuunnitelmassa on kuitenkin eri luvuissa kuvattu vuosiluokkien 1–9 sekä vuosiluokkien 1–6 aikana tarjottavaa opetusta hieman sekaisin. Tällaisella jaottelulla voi lukijalle muodostua mielikuva virheellisistä kirjauksista.

12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Luvun 12.3 taulukon yläpuolella olevassa tekstissä on tuntijakoasetuksen vastainen nimi vapaaehtoiselle A2-kielelle. Oppiaine ei ole nimeltään vapaaehtoinen A-kieli vaan vapaaehtoinen A2-kieli.

Luku 13. Vuosiluokat 1–2 sekä luku 14. vuosiluokat 3–6

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvuissa 13 ja 14 kuvataan siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen, vuosiluokilla 1–2 koululaiseksi kasvamista, vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe, oppijana kehittyminen vuosiluokilla 3–6, sekä vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe. Lisäksi kuvataan laaja-alaisen osaamisen toteutumista vuosiluokkakokonaisuuksien 1–2 ja 3–6 aikana.

Opetushallitus huomioi, ettei Montessori-koulun paikallisesti tehdyt lisäykset ja täsmennykset vuosiluokkien 2 ja 3 sekä 6 ja 7 välisen siirtymävaiheen kuvauksessa erotu riittävällä tavoin Perusopetuksen opetussuunnitelman perustetekstistä. Lisäksi Opetushallitus huomioi, että mikäli Montessori-koulussa olisi tavanomainen vuosiluokittain etenevä opiskelutapa, olisivat vuosiluokkia 1–2 sekä 3–6 koskevat yleiset kuvaukset perusteiden mukaisia.

Koska koulu kuvaa toimivansa vuosiluokkiin sitomattomasti ja toteuttavan sitä yhdysluokkaopetuksen keinoin, tulisi koulun perehtyä paremmin perusteiden lukuun 5.6: *”Koko koulun tai yksittäisen oppilasryhmän opiskellessa vuosiluokkiin sitomattomasti, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetuksen tavoitteet ja sisällöt opintokokonaisuuksittain sekä vuosiluokkiin sitomatonta opetusta koskevan päätöksenteon periaatteet yksittäisen oppilaan kohdalla sekä oppilaalle laadittavan opinto-ohjelman rakenteen ja sen laatimisen periaatteet”*.

Tämä tulee korjata Montessori-koulun opetussuunnitelmaan.

Oppiaineet vuosiluokkakokonaisuuksilla 1–2 ja 3–6

Opetushallitus pyytää huomioimaan, että oppiaineiden kuvausten yhteydessä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteteksti ja paikallinen opetussuunnitelman teksti olisi hyvä erottaa toisistaan esimerkiksi fontein tai väliotsikoin. Kirjoitustavan olisi hyvä säilyä samana läpi koko opetussuunnitelman. Suurimmalta osin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa näin onkin, mikä lisää opetussuunnitelman luettavuutta ja ymmärrettävyyttä siltä osin, miten Montessori-koulun opetussuunnitelma toteutuu Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden määräysten perusteella.

Opetushallitus huomioi oppiaineisiin liittyen muutamia perusteista poikkeavia kirjauksia

Montessori-koulun opetussuunnitelmassa on oppiaineittain määritelty kullekin vuosiluokalle oppimisen tavoitteet. Tätä ei edellytetä eikä näistä löydy mainintaa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa muualla kuin vuosiluokan 6. lukuvuosiarviointiin sekä päättöarviointiin kriteerien yhteydessä; opetuksen tavoitteista on muodostettu oppilaan oppimisen tavoitteet vuosiluokan 6 päättyessä sekä vuosiluokan 9. lopulla, perusopetuksen oppimäärän päättyessä.

Montessori-koulun opetussuunnitelmasta vuosiluokkakokonaisuuden 3–6 osalta oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointiin liittyvät määräykset ovat vanhentuneet. Vuosiluokan 6. kaikkien oppiaineiden kohdalta puuttuvat määräyksen OPH-172-2023 mukaiset lukuvuosiarviointiin kriteerit (osaamisen tason kuvaukset) sekä oppimisen tavoitteet, jotka tulee siirtää sellaisenaan paikalliseen opetussuunnitelmaan. Muutosmääräys (OPH-172-2023) on annettu 18.1.2023. Näin ei ole nyt toimittu ja tämä tulee viipymättä korjata.

Lisäksi Opetushallitus katsoo, että Montessori-koulun kunkin oppiaineen vuosiluokittaiset oppimisen tavoitteiden paikalliset kuvaukset voivat muodostua ongelmalliseksi tässä tilanteessa, jossa vuosiluokalle 6. on perusteissa määritetyt oppimisen tavoitteet ja muilla vuosiluokilla on kirjausten mukaan paikalliset kuvaukset. Olisi hyvä pohtia, miten paikallisesti määritellyt oppimisen tavoitteet vuosiluokille 1–2 ja 3–5 erotettaisiin siten, ettei jäisi vaaraa tulkita näitä paikallisia tavoitteita perusteiden mukaisiksi oppimisen tavoitteiksi.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kussakin oppiaineessa vuosiluokilla 1–2 ja 3–6 on laadittu huolella ja oppiaineen luonnetta pohtien. Kohdat kuitenkin ovat osa paikallista tarkennusta, jonka olisi hyvä niinkään käydä ilmi Montessori-koulun opetussuunnitelmasta.

Montessori-koulun opetussuunnitelmassa on kukin oppiaine kuvattu vuosiluokittain; tavoitteiden kohdentaminen vuosiluokittain sekä sisältöalueiden ja laaja-alaisen osaamisen täsmennykset. Tämä antaa ymmärtää, että opetus kuitenkin etenisi vuosiluokittain toisin kuin koulun opetussuunnitelman luvuissa 5.4.1 ja 11 on päätetty. Mahdolliset oman opinto-ohjelman mukaiset etenemisen kuvaukset ja oppiaineiden opintokokonaisuudet puuttuvat – niitä ei ole määritelty. Tämä vaikuttaa ratkaisevalla tavalla oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointiin, josta määrätään Perusopetuslain 22 §:ssä, Perusopetusasetuksen 10 ja 11 §:ssä sekä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) luvussa 6.

Muut lukujen 13 ja 14 huomiot esitetään oppiaineittain seuraavassa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista käytetään jatkossa muotoa POPS(2014).

VIERAAT KIELET

Englannin kieli, A1-oppimäärä (vuosiluokat 1–2)

Koulun vuosiluokkien 1–2 A1-englannin opetussuunnitelmassa on virheellisesti sekaisin POPS(2014):n ja 1.1.2020 voimaan astuneiden Vuosiluokkien 1–2 A1-kielen opetussuunnitelman perusteiden 2020 (OPH-1082-2019) tekstiä, joka ei ole ollut voimassa 1.1.2020 alkaen. Näiltä osin koulun opetussuunnitelma on puutteellinen eikä noudata voimassa olevaa määräystä (OPH-1082-2019). Opetussuunnitelmasta puuttuu esimerkiksi opetussuunnitelman perusteiden opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet sekä osin niihin liittyvät keskeiset sisältöalueet.

Englannin kieli, A1-oppimäärä (vuosiluokat 3–6)

Koulun opetussuunnitelmasta puuttuu POPS(2014):n tekstejä. Väliotsikon Oppiaineen tehtävä alta puuttuu POPS(2014):n kaksi viimeistä kappaletta, vuosiluokalta 4 keskeinen sisältöalue S1 ja vuosiluokalta 5 keskeinen sisältöalue S2.

Espanjan ja ranskan kielet, A2-oppimäärä (vuosiluokat 3–6)

Koulun opetussuunnitelmassa on väliotsikon 'Espanjan kieli, A2-oppimäärä' alla mainittu otsikoinnissa A2-saksa. Jatkossa puhutaan A2-espanjasta. Tämä tulee korjata.

A2-espanjan ja A2-ranskan opetussuunnitelmasta puuttuu vuosiluokilta 3 ja 4 opetuksen tavoitteet T3, T4, T8, T9 ja T10, vuosiluokalta 5 opetuksen tavoitteet T1, T2, T4, T5, T8, T9 ja T10 ja vuosiluokalta 6 opetuksen tavoitteet T1, T2, T3, T5 ja T6.

Montessori-koulussa on Opetushallituksen havaintojen pohjalta tarpeen pohtia, voiko oppilaiden A2-espanjan oppiminen mahdollistua, jos kaikkia opetuksen tavoitteita ei ole mukana jokaisella vuosiluokalla. Kielen oppiminen on mahdotonta, jos esimerkiksi tavoitetta T10 eli Taito tulkita tekstejä ei ole opetuksen tavoitteena. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perustuu siihen, miten ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetuksella asetetut tavoitteet kullekin vuosiluokalle paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilaan tulee saada palautetta oppimisestaan myös niissä tavoitteissa, jotka puuttuvat vuosiluokilta 3–6 koulun opetussuunnitelmasta.

A2-espanjan opetussuunnitelmasta puuttuu vuosiluokalta 5 ja 6 POPS(2014):n keskeinen sisältöalue S2. A2-ranskan opetussuunnitelmasta puuttuu vuosiluokalta 6 POPS(2014):n keskeinen sisältöalue S2.

POPS(2014):n teksti Ranskan kielen A2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6 puuttuu koulun opetussuunnitelmasta.

YMPÄRISTÖOPPI

Montessori-koulun opetussuunnitelmassa ympäristöopissa opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisältöalueet on kohdennettu opetussuunnitelmaan vuosiluokille 1–2 ja 3–6. Paikallisia tarkennuksia keskeisiin sisältöihin on laadittu.

Koulun opetussuunnitelmassa on tämän lisäksi jokaiselle vuosiluokalle 3–6 laadittu "*ympäristöopissa keskiössä olevat sisältökokonaisuudet*" -kappale, joka 'tiivistää vuosiluokan sisältökokonaisuudet suhteessa oppimiseen'. Perusteissa keskiössä olevista sisältökokonaisuuksista ei kuitenkaan ole määrätty. Koulun opetussuunnitelmasta tulisi käydä ilmi, että tämä osuus on paikallinen tarkennus.

USKONTO

Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelma sisältää vuosiluokille 1–6 oppimääräkohtaiset kuvaukset neljään uskonnon oppimäärään: evankelisluterilainen, ortodoksinen ja katolinen uskonto sekä islam. Paikallisesta opetussuunnitelmasta ei riittävästi erotu, mikä on Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tekstiä ja mitkä ovat paikallisia tarkennuksia.

Tämän lisäksi vuosiluokkien 1–2 uskonnon oppiaineen kuvauksen rakenne poikkeaa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden rakenteesta. Vuosiluokkien 1–2 uskonnon kuvauksesta puuttuu alusta oppiaineen yhteiset kaikkia oppimääriä koskevat sisältöalueiden S1-S3 kuvaukset.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa tulisi käyttää vuosiluokilla 1–2 ja 3–6 oppimäärän nimeä *ortodoksinen uskonto* "ortodoksiuskonnon" sijaan. Ortodoksinen uskonnon oppimäärän kuvauksessa perustetekstin oppimääräkohtaiset sisältöalueiden kuvaukset puuttuvat ja niiden sijaan oppimäärän kuvaukseen on kopioitu perustetekstistä kaikkia oppimääriä koskevat sisältöalueiden kuvaukset.

Evankelisluterilaisen, katolisen ja ortodoksinen uskonnon paikallisen kuvauksen perusteella juutalaisuuden ja islamin käsittely näyttää jäävän ohuemmaksi kuin Opetussuunnitelman perusteet edellyttää (vrt. tavoite T6 ja kaikkia oppimääriä koskeva sisältöalueen S2 kuvaus). Islamissa puolestaan juutalaisuuden ja kristinuskon osuus näyttäisi jäävän vastaavalla tavalla vähäisemmäksi.

MUSIIKKI

Montessori-koulun opetussuunnitelmassa musiikin tavoitealueisiin on liitetty vuosiluokkien 1–2 sekä 3–6 osalta vain osa sisältöalueista. Perusteiden mukaisesti kaikki sisältöalueet tulisi huomioida tavoitealueessa, vaikka sisällössä olisikin paikallisia painotuksia.

Oppiaineen tehtävään (lausuntopyyntö s. 448–449) lisätyt paikalliset tarkennukset tulisi erotella selkeästi perusteiden tekstistä. Myös laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja opetuksen sisältöalueita on tarkennettu paikallisesti. Opetussuunnitelmassa tulisi käydä ilmi, mitkä osuudet ovat perusteista ja mitkä paikallista tarkennusta.

KUVATAIDE

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt on kuvattu Montessori-koulun opetussuunnitelmassa vuosiluokittain vuosiluokille 1 ja 2 POPS(2014) kuvataiteen vuosiluokkakokonaisuuden 1–2 opetuksen tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden pohjalta. Sisältöihin on tehty paikallisia tarkennuksia.

Lisäksi laaja-alaisen osaamisen tavoitteet on paikallisesti tarkennettu kuvataiteen osalta vuosiluokilla 3–6. Nämä ovat paikallista tarkennusta ja tämän tulisi käydä ilmi Montessori-koulun opetussuunnitelmasta.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt on kuvattu Montessori-koulun opetussuunnitelmassa vuosiluokittain vuosiluokille 3–6 POPS(2014) kuvataiteen vuosiluokkakokonaisuuden 3–6 opetuksen tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden pohjalta. Sisältöihin on tehty paikallisia tarkennuksia.

KÄSITYÖ

Montessori-koulun opetussuunnitelmassa käsityön tavoitteet on kohdennettu vuosiluokittain ja sisältöalueiden kuvaukset kunkin vuosiluokan kohdalla paikallisesti muotoiltu. Sisältöalueisiin liittyvät laaja-alainen osaaminen on kuvattu käsityö oppiaineen kannalta montessoripedagogiikan hengen mukaisesti.

Vuosiluokilla 3. ja 4. Opetushallitus kiinnittää huomiota tavoitteen 7 kohdalla sisältöalueen 6 täsmennykseen: Arvioidaan toisten tuotos.

POPS(2014) määräysten mukaan käsityössä tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Vertaisarviointi ei tarkoita, että oppilaat arvioivat toisten tuotoksia. Tämä olisi hyvä korjata siten, ettei jää väärinymmärrykselle sijaa siitä, että oppilas arvioisi toisen oppilaan tuotoksen.

LIIKUNTA

Montessori-koulun opetussuunnitelmassa liikunnan tavoitteet on kohdennettu vuosiluokittain ja sisältöalueiden kuvauksia kunkin vuosiluokan kohdalla paikallisesti muotoiltu. Sisältöalueisiin liittyvät laaja-alainen osaaminen on kuvattu liikunta oppiaineen kannalta montessoripedagogiikan hengen mukaisesti.

Opetushallitus huomioi, että POPS(2014) mukaisesti valtakunnalliset Move! -mittaukset toteutetaan osana koulun liikuntakasvatusta vuosiluokalla 5. Move! -mittausten toteutukseen olisi tarkoituksenmukaista varautua riittävällä tuntiresurssilla vuosiluokan 5. aikana. Paikallisessa tuntijaossa (sivut 12 sekä 152–153), vuosiluokalla 5. on kohdennettuna nyt 2 vvt, mikä voi osoittautua vuosiluokan 5. opetussuunnitelman toteutumisen osalta vähäiseksi.

Opetushallitus ehdottaa: Edellyttäen, että Helsingin Montessori-koulu osallistuu (liikunnan POPS2014-perusteiden mukaisesti) valtakunnallisiin Move! -mittauksiin, olisi oppiaineen kannalta katsoen tarkoituksenmukaista sijoittaa liikunnan vuosiluokkakokonaisuuden 3–6 lisätunti 8. vuosiluokalle (nyt ns. lisätunnit vuosiluokilla 3 ja 4 tuntia).

OPPILAANOHAUS

Montessori-koulun opetussuunnitelmassa oppilaanohjauksen tavoitteet, sisältöalueet sekä laaja-alaisen oppimisen tavoitteet liittyen tavoitteisiin on vuosiluokilla 1–2 ja 3–6 paikallisesti määritelty. Samoin oppimiselle on määritelty paikallisia tavoitteita. Tätä ei edellytetä eikä näistä löydy mainintaa POPS(2014) määräyskirjauksissa. Oppilaanohjaus ei myöskään ole arvioitava oppiaine, joten Opetushallitus pitää kyseenalaisena määrittää oppimisen tavoitteita oppilaanohjaukseen. Saman asian voi kuvata koulun opetussuunnitelmassa toisaalla, mikäli niitä pidetään tärkeinä.

Lisäksi Opetushallitus pitää erittäin tärkeänä, että oppilaan ohjauksen paikallinen toteutus tulee kuvata tarkoin tilanteessa, jossa toteutetaan vuosiluokkiin sitomatonta opetusta yhdysluokkaopetuksena. Miten oppilaan opintoja ohjataan etenemään opintokokonaisuuksittain 'vuosiluokalta toiselle'?

Liitteet Ei oman äidinkielen opetuksen opetussuunnitelmia.

Yhteenveto

Lausuntonaan Opetushallitus toteaa, että Helsingin Montessori-yhdistys ry:n Helsingin Montessori-koulun perusopetuksen opetussuunnitelma vuosiluokille 1–6 ei nyky muodossaan anna edellytyksiä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisen opetuksen järjestämiselle.

Helsingin Montessori-koulun lausuttavana olevassa opetussuunnitelmassa eri luvuissa todetaan, että koulussa toteutetaan vuosiluokkiin sitomatonta opetusta, ja että opetus toteutetaan opintokokonaisuuksina 1–2, 4–6 ja 7–9 sekä 1–2 ja 3–6. Täsmällisiä opintokokonaisuuksien kuvauksia ei kuitenkaan opetussuunnitelmassa ole ja niiden esittämisen tavassa näyttäisi olevan epäjohtonmukaisuutta. Esityksessä vuosiluokka kolme jää osittain kokonaan huomioimatta.

Opetushallituksen määräyksen (OPH-172-2023) mukaiset vuosiluokan 6. lukuvuosi arvioinnin kriteerit puuttuvat kaikista oppiaineista.

Opetushallitus toteaa, että opetussuunnitelmasta tulisi riittävällä tavalla erottua, mikä on Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tekstiä ja mikä on paikallisen opetussuunnitelman osuutta ja kaikki paikallisesti päätettäväksi määrätyt asiat tulisi opetussuunnitelmasta tai sen liitteistä käydä ilmi. Nyt paikallisesti päätettävistä osuuksissa on puutteita; osa on kuvattu puutteellisesti tai virheellisesti. Puutteita on erityisesti vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen kuvausten osalta.

Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa esiintyvien puutteiden, virheellisyyksien ja osin normien vastaisten kirjausten takia yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen opetuksen järjestäminen voi vaarantua. Sen vuoksi Opetushallitus katsoo, että Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelma ei anna edellytyksiä Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisen opetuksen järjestämiselle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on hallintolain (434/2003) 34 §:n mukaisesti lähettänyt Helsingin Montessori-yhdistys ry:lle tiedoksi Opetushallituksen lausunnon ja antanut hakijalle mahdollisuuden antaa tarpeelliseksi katsomansa selvityksen.

Helsingin Montessori-yhdistys ry on toimittanut opetus- ja kulttuuriministeriöön vastineena selvityksen opetussuunnitelmaan tehdyistä korjauksista sekä korjatun opetussuunnitelman.

Opetushallitus on antanut 14.3.2025 seuraavan lausunnon hakijan korjatusta opetussuunnitelmasta:

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Helsingin Montessori-yhdistys ry:n opetuksenjärjestämislupahakemuksen johdosta Opetushallitukselta lausuntoa Helsingin Montessori-koulun korjatusta opetussuunnitelmasta.

Opetushallitus on antanut edellisen kerran lausunnon Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmasta 18.6.2024. Lausunnon mukaan opetussuunnitelma ei antanut edellytyksiä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisen opetuksen järjestämiseen. Helsingin Montessori-yhdistys ry on antanut 30.8.2024 opetus- ja kulttuuriministeriölle selvityksen Opetushallituksen lausunnon.

Opetushallitus on perehtynyt annettuun selvitykseen sekä Helsingin Montessori-koulun korjattuun opetussuunnitelmaan. Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmaan on tehty merkittäviä muutoksia Opetushallituksen aiemmin antamassa lausunnossa esitetyn mukaisesti. Opetussuunnitelma on nyt pääosin Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen, mutta koska kaikkia aiemmassa lausunnossa esille tuotuja puutteita ei ole korjattu, Opetushallitus ei voi niiden osalta ottaa kantaa opetussuunnitelman sisältöön (kts. kohta vieraat kielet).

Aiemmin lausuttavana olleeseen Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmaan verrattuna suuret puutteet ja virheet mm. rakenteellisissa ratkaisuissa on hyvin otettu huomioon. Merkittävät puutteet korjatessa opetussuunnitelmassa liittyvät erityisesti vieraiden kielten osuutta kuvaavaan osuuteen. Sen lisäksi on lausunnossa yksityiskohtaisesti kuvattu muut virheet ja puutteet, jotka tulee korjata.

Koska merkittävimmät puutteet Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa on korjattu ja otettu huomioon, Opetushallitus toteaa, että Helsingin Montessori - koulun opetussuunnitelma antaa edellytykset Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisen opetuksen järjestämiseen, mutta lausunnossa kuvatut puutteet tulee korjata sen mukaisesti, mitä tässä lausunnossa on ohjattu.

Lisäksi Opetushallitus muistuttaa, että muutokset, jotka johtuvat 1.8.2025 voimaan tulevien perusopetuslain (1090/2024) sekä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden määräyksistä (OPH-531-2025), tulee ottaa huomioon ja saattaa ajan tasalle Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa muutokset koskevat lukuja 1-8.

Huomioita opetussuunnitelmasta

Opiskeluhoito Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma vastaa pääsääntöisesti oppilas- ja opiskelijahuoltolakia ja opetussuunnitelman perusteita.

Opetushallitus pyytää kiinnittämään huomiota opiskeluhoillon kokonaistarpeen arvioon. Nyt opiskeluhoitosuunnitelmassa on arvioitu, että 97 oppilaan Montessori-koulu tarvitsee 1,75 henkilötyövuotta sekä psykologi- että kuraattoripalveluja ja 1 henkilötyövuotta lääkäripalveluja. Kaikkien opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten osalta ei ole tehty arviota kokonaistarpeesta eikä käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ja ilmoitettu niitä henkilötyövuosina. Tältä osin opiskeluhoitosuunnitelmaa tulee täydentää.

Kappaleen 4.1 monialaisen asiantuntijaryhmän toiminnan kuvauksessa sanotaan, että oppilaalla ja huoltajalla on mahdollisuus osallistua asiantuntijaryhmän kokoontumiseen. Tämä kuvaus tulee muuttaa lainmukaisesti ottaen huomioon oppilaan ja huoltajan laillinen asema.

Opiskeluhoitosuunnitelmassa jää osittain epäselväksi koulukohtaisen opiskeluhoitoryhmän kokoontumistiheys. Kaikkien lakisääteisten tehtävien hoitamisen kannalta on merkityksellistä, kokoontuuko ryhmä vähintään 4 krt/lukuvuosi, 5-8 krt/lukuvuosi vai 1 krt/kuukausi.

Kappaleessa 3.2 sekä kriisisuunnitelmassa viitataan virheellisesti **Keravan** toimintatapoihin.

Vieraat kielet

Englannin kieli, A1-oppimäärä (vuosiluokat 3–6) on Montessori-koulun opetussuunnitelmassa kirjattu kahteen kohtaan sekä sisällysluettelossa ja itse opetussuunnitelman tekstiosuudessa. Virheellisessä paikassa oleva duplikaatti on poistettava kohdasta: Vuosiluokat, Vieraat kielet 1-2.

Etsi-korvaa -toiminnolla tulee Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmasta muuttaa kirjaus *tehdään vertaisarviointia* opetussuunnitelman perusteiden mukaiseksi kirjaukseksi *annetaan vertaispalautetta*.

Muiden vieraiden kielten osuus on vaillinaisen. Opetushallitus huomauttaa, että opetussuunnitelman perusteiden mukaan opetuksen järjestäjän on laadittava koulun kieliohjelman mukainen paikallinen sovellus opetussuunnitelmaansa niiden oppimäärien osalta, joita tarjotaan. Montessori-koulu ilmoittaa tarjoavansa A2- espanjaa ja A2-ranskaa. Huomautetaan myös, että edellä mainitusta syystä Opetushallitus ei pysty ottamaan kantaa aikaisemmin lausutun opetussuunnitelman puutteisiin, ks. alla:

Espanjan ja ranskan kielet, A2-oppimäärä (vuosiluokat 3–6) Koulun opetussuunnitelmassa on väliotsikon 'Espanjan kieli, A2-oppimäärä' alla mainittu otsikoinnissa A2-saksa. Jatkossa puhutaan A2-espanjasta. Tämä tulee korjata. A2-espanjan ja A2-ranskan opetussuunnitelmasta puuttuu vuosiluokilta 3 ja 4 opetuksen tavoitteet T3, T4, T8, T9 ja T10, vuosiluokalta 5 opetuksen tavoitteet T1, T2, T4, T5, T8, T9 ja T10 ja vuosiluokalta 6 opetuksen tavoitteet T1, T2, T3, T5 ja T6.

Helsingin Montessori-koulussa on Opetushallituksen havaintojen pohjalta tarpeen pohtia, voiko oppilaiden A2-espanjan oppiminen mahdollistua, jos kaikkia opetuksen tavoitteita ei ole mukana jokaisella vuosiluokalla. Kielen oppiminen on mahdotonta, jos esimerkiksi tavoitetta T10 eli Taito tulkita tekstejä ei ole opetuksen tavoitteena. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perustuu siihen, miten ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetuksella asetetut tavoitteet kullekin vuosiluokalle paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilaan tulee saada palautetta oppimisestaan myös niissä tavoitteissa, jotka puuttuvat vuosiluokilta 3–6 koulun opetussuunnitelmasta. A2-espanjan opetussuunnitelmasta puuttuu vuosiluokalta 5 ja 6 POPS(2014):n keskeinen sisältöalue S2. A2-ranskan opetussuunnitelmasta puuttuu vuosiluokalta 6 POPS(2014):n keskeinen sisältöalue S2. POPS(2014):n teksti Ranskan kielen A2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6 puuttuu koulun opetussuunnitelmasta.

Opetushallitus pyytää Montessori-koulua kiinnittämään huomiota siihen, että paikalliset kirjaukset erottuvat opetussuunnitelman perusteiden tekstistä. Esimerkiksi kielten osalta otsikot *Ilmiöoppiminen ja Ilmiöpohjainen oppiminen* ja niiden sisältö tulee erottaa opetussuunnitelman perustetekstistä.

Kielten paikalliseen opetussuunnitelman on virheellisesti kirjattu vuosiluokkien 3, 4 ja 5 alle 6. vuosiluokan jälkeisen lukuvuosiarviointin kriteeritaulukko tai niiden osia. Ne tulee poistaa ja varmistaa, että jokaisen 6. vuosiluokan oppiaineen 6. vuosiluokan jälkeisen lukuvuosiarviointin kriteerit siirretään sellaisenaan osaksi koulun opetussuunnitelmaa.

Opetushallitus huomauttaa myös, että kielten sisältöalueiden kirjauksessa tulee myös erottaa paikalliset kirjaukset opetussuunnitelman perustetekstistä ja käyttää yhdenmukaisesti sisältöalueita kuvaavia tekstejä merkinnällä S1-S3 vain silloin kun, alla oleva teksti opetussuunnitelman perusteista ja kirjata paikalliset tarkennukset ja lisäykset esimerkiksi tekstillä *paikallinen tarkennus*.

Englanti, A1-oppimäärä 1-2 lk. tavoitteissa ja sisällöissä sisältöalueet on kirjattu juoksevina numeroina S1-10. Opetushallitus pyytää korjaamaan perusteiden mukaan sisältöalueet koodeilla S1-S3.

Toinen kotimainen kieli, ruotsi

6. vuosiluokan jälkeisen lukuvuosiarviointin kriteeritaulukko tulee liittää sellaisenaan paikalliseen opetussuunnitelmaan. Samoin opetushallitus huomauttaa, että sisältöalueiden merkinnät S1-S3 puuttuvat toisen kotimaisen kielen paikallisesta opetussuunnitelmasta kuten myös paikalliset sisältölisäykset.

Toisen kotimaisen kielen opetus alkaa Montessori-koulussa 6. vuosiluokalla. Opetushallitus pyytää harkitsemaan ja mahdollisesti poistamaan paikallisessa opetussuunnitelmassa olevat tekstit ja otsikot vuosiluokkien 1-2 osuudesta.

Valinnaisuus perusopetuksessa

Montessori-koulun opetussuunnitelman mukaan *“Helsingin Montessori-koulussa tarjotaan valinnaisaineita perusopetuksen yhteisten aineiden syventävinä ja soveltavina opintoina.”*

Valinnaisia aineita on vuosiluokille 4–6 osoitettu Montessori-koulun paikallisessa valinnaisten aineiden täsmennyksen tuntijaossa yhteensä 3 vvt / kullekin vuosiluokalle 1 vvt. Tuntijaossa asia on selkeästi kuvattu.

Poiketen aiemman lausunnon kohteena olevasta opetussuunnitelmasta, on tehty uusi tapa kuvata paikalliset valinnaiset aineet eli oppilaille valinnaiset oppimäärät. Kyseisten oppimäärien kuvaukset löytyvät paikallisesta opetussuunnitelmasta vuosiluokkien 3–6 oppiaineiden kuvausten välistä siten, että oppiaineen kuvataide jälkeen on sijoitettu musiikkia syventävän paikallisen oppimäärän kuvaus. Oppiaineen käsityö jälkeen kuvataan äidinkieli- ja kirjallisuus oppiainetta syventävä paikallinen oppimäärä, ja oppiaineen liikunta jälkeen kuvataan historian, matematiikan ja ympäristöopin oppiaineita syventävien paikallisten oppimäärien kuvaukset.

Opetushallitus rohkaisee pohtimaan, voisiko selkeyden vuoksi valinnaisten oppimäärien kuvaukset sijoittaa aiemman lausunnon kohteena olleen opetussuunnitelman tapaan luvun 13 Valinnaisuus perusopetuksessa otsikon alle. Tai mainita luvun 13 yhteydessä tarkemmin, mistä valinnaisten oppimäärien kuvaukset löytyvät. Tai ehkä sijoittaa kunkin syventävän valinnaisen oppimäärän kuvaus sen yhteisen oppiaineen kuvauksen yhteyteen, jota valinnainen oppimäärä syventää.

Paikallisen opetussuunnitelman luvussa 13.2 mainitaan lisäksi, että oppilas voi valita saman valinnaisen aineen aina uudelleen jokaisella vuosiluokalla 4-6. Opetushallitus pyytää tarkentamaan kuvausta, sillä mikäli oppilas on opiskellut 1vvt laajuisen valinnaisen aineen oppimäärän vuosiluokalla 4 hyväksytysti, hän ei voi valita samaa oppimäärää enää uudelleen seuraavilla vuosiluokilla. Mikäli samaan kaikille yhteiseen oppiaineeseen liittyvä syventävä oppimäärä halutaan tarjota jokaisena vuonna oppilaan valittavaksi, tulee kyseinen valinnainen oppimäärä kuvata jokaiselle vuosiluokalle erikseen POPS(2014) määräysten mukaisesti tai vaihtoehtoisesti muodostaa yksi valinnainen oppimäärä, jonka laajuus on 3 vvt, ja tätä opiskellaan 1 vvt jokaisella vuosiluokalla 4-6.

Mikäli muodostetaan yksi laaja valinnainen oppimäärä, tulee huomioida valinnaisten aineiden arvioinnin määräykset. (POPS2014).

Lisäksi olisi hyvä yhtenäistää valinnaisten oppimäärien kuvausten tapaa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) kuvatun mukaiseksi.

Valinnaisten oppimäärien arviointia on myös hyvä kuvata valinnaisen aineen kuvauksen yhteydessä sen lisäksi, että sitä kuvataan oppimäärän laajuuden perusteella myös luvun 6. yhteydessä.

Oppimäärän nimi Vapaaehtoinen A2-kieli korjattava koko kappaleeseen 13.3

Uskonto

Uskonnon oppiaine- ja oppimääräkohtaisia kuvauksia vuosiluokille 1-2 ja 3-6 on rakenteeltaan ja sisällöltään muutettu verrattuna aiemmin lausuttuun opetussuunnitelmaan. Opetussuunnitelmassa uskonnon oppiaineen vuosiluokkien 1-2 ja 3-6 kuvausten rakenne poikkeaa edelleen Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 rakenteesta ja osa perustetekstistä puuttuu.

Opetussuunnitelmasta puuttuvat edelleen oppiaineen yhteiset, kaikkia oppimääriä koskevat sisältöalueiden S1- S3 kuvaukset perustetekstistä. Myöskään muutosmääräyksellä annettuja muutoksia ja täydennyksiä, jotka koskevat oppimisen ja osaamisen arviointia uskonnossa vuosiluokilla 3-6 ei edelleenkaan ole kokonaisuudessaan muutosmääräyksen mukaisesti sisällytetty paikalliseen opetussuunnitelmaan. Toisaalta opetussuunnitelmassa on perustetekstin tarpeetonta toistoa, joka hankaloittaa luettavuutta. Esimerkiksi osa perustetekstin kaikkia oppimääriä koskevista tekstiosuuksista on kopioitu oppimääräkohtaisiin kuvauksiin ja jokaisen vuosiluokittain kohdennetun

tavoitteen yhteyteen on erikseen sisällytetty oppimääräkohtaisten sisältöalueiden tarkennusten koko kuvaus.

Paikoin on edelleen vaikeaa erottaa, mikä on perustetekstiä ja mikä paikallinen tarkennus. Perusteteksti on pääsääntöisesti merkitty kursivilla. Tämä ei kuitenkaan koske otsikkoja. Opetussuunnitelmasta ei käy esimerkiksi ilmi, että oppiaineen kaikille oppimäärille yhteiset opetuksen tavoitteet sisältyvät opetussuunnitelman perusteisiin, koska perustetekstiä ei ole sellaisenaan ja kokonaisuudessaan sisällytetty opetussuunnitelmaan

Käsityö

Käytetyn terminologian osalta Opetushallitus pyytää huomioimaan, että Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) ei määritellä käsityön työtapoja materiaalien ominaisuuksien mukaan. Käsityön opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on hallintolain (434/2003) 34 §:n mukaisesti lähettänyt Helsingin Montessori-yhdistys ry:lle tiedoksi Opetushallituksen lausunnon ja antanut hakijalle mahdollisuuden antaa tarpeelliseksi katsomansa selvityksen.

Helsingin Montessori-yhdistys ry on toimittanut opetus- ja kulttuuriministeriöön vastineena selvityksen opetussuunnitelmaan tehdyistä korjauksista sekä korjatun opetussuunnitelman.

3.1.3 Hakemuksen arviointi ja päätösesitys

Hakija on helsinkiläinen rekisteröity yhdistys, Helsingin Montessori-yhdistys ry. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää lasten oikeuksien huomioimista ja toteutumista yhteiskunnassa riippumatta etnisestä taustasta, uskonnosta tai poliittisesta vakaumuksesta Association Montessori Internationale periaatteiden ja sääntöjen mukaisesti tehdä tunnetuksi tohtori Maria Montessorin kehittämiä opetusmenetelmiä sekä edistää niiden käyttöä, soveltamista ja edelleen kehittämistä, tarjota lapsille mahdollisuus saada opetusta ja kasvatusta Montessori-menetelmää käyttäen. Yhdistyksen tarkoituksena ei ole voiton eikä muunkaan taloudellisen ansion hankkiminen sen toimintaan osallisille eikä sen toiminta muutoinkaan saa muodostua pääasiallisesti taloudelliseksi. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys voi mm. ylläpitää yhtä tai useampaa esikoulua, koulua ja päiväkotia, jossa annetaan opetusta Montessori-menetelmää käyttäen.

Hakija hakee ensisijaisesti toistaiseksi voimassa olevaa lupaa montessori-pedagogiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaan perusopetuksen vuosiluokkien 1–6 opetuksen järjestämiseen Helsingissä 1.8.2025 alkaen 150 oppilaalle. Toissijaisesti hakija hakee jatkoa nykyiselle luvulle. Hakijalla on määräaikainen voimassa oleva lupa järjestää opetusta vuosiluokilla 1–6 enintään 150 oppilaalle 31.7.2025 asti. Hakijalla ei ole kunnan kanssa sopimusta perusopetuksen järjestämisestä. Koska opetus perustuu erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään, ei sopimus kunnan kanssa ole välttämätön.

Hakija aloitti toimintansa syksyllä 2018, jolloin oppilaita oli Opetushallituksen rahoitusraportin mukaan 38. Oppilasmäärä on kasvanut tasaisesti vuosien varrella ja syyskuussa 2024 oppilasmäärä oli 102.

Hakemuksen liitteenä olleessa opetussuunnitelmassa oli puutteita eikä se Opetushallituksen 30.11.2022 antaman lausunnon mukaan antanut edellytyksiä järjestää opetussuunnitelman perusteiden mukaista perusopetusta. Hakija on kuitenkin korjannut opetussuunnitelmaansa Opetushallituksen lausunnon pohjalta. Opetushallitus toteaa 14.3.2025 antamassaan lausunnossa hakijan korjatusta opetussuunnitelmasta, että koska merkittävimmät puutteet Helsingin Montessori-koulun opetussuunnitelmassa on korjattu ja otettu huomioon, Helsingin Montessori - koulun opetussuunnitelma antaa edellytykset Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisen opetuksen järjestämiseen, mutta lausunnossa kuvatut puutteet tulee korjata sen mukaisesti, mitä Opetushallituksen lausunnossa on ohjattu. Hakija on vielä tämän jälkeen korjannut opetussuunnitelmassa edelleen esiintyneitä puutteita Opetushallituksen lausunnon mukaisesti.

Hakijan opetussuunnitelma antaa siten edellytykset järjestää perusopetuslain ja sen nojalla annettujen normien mukaista opetusta. Ammatilliset edellytykset ovat siten tältä osin riittävät.

Hakijan ylläpitämä koulu toimii Itä-Helsingissä samassa kiinteistössä Hertsikan koulun kanssa. Opetustiloihin on rakennettu montessoripedagogiikan mukaiset, oppilaiden itsenäistä työskentelyä tukevat oppimisympäristöt, ja tilat on varustettu montessoripedagogiikan mukaisella erityisellä opetusvälineistöllä. Koululla on käytössä muiden opetustilojen lisäksi taideluokka sekä pehmeiden ja kovien materiaalien käsityöluokat ja liikuntasali. Koulun lähistöllä on erinomaiset ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet. Hakijalla voidaan arvioida olevan riittävät tilat perusopetuksen vuosiluokkien 1–6 opetuksen järjestämiseen.

Syksystä 2025 lukien koulussa toimii seitsemän luokanopettajaa vuosiluokilla 1-6. Kuudella opettajalla on luokanopettajan kelpoisuus, seitsemäs valmistuu luokan- ja erityisluokanopettajaksi syksyllä 2025. Rehtorina toimivalla luokanopettajalla on myös rehtorin kelpoisuus. Yksi luokanopettaja on myös erityisluokanopettaja. Lisäksi koulussa toimii kaksi aineenopettajaa (espanja ja ranska). Lisäksi koulussa toimii kaksi montessoriohjaajaa, koulunkäynninohjaaja sekä ostopalveluna tarpeen mukaan erityisopettaja. Hakijalla voidaan katsoa olevan riittävä määrä kelpoisuusehdot täyttävää opetushenkilöstöä. Ammatilliset edellytykset ovat tältä osin riittävät.

Hakijan tulos tilikaudella 1.8.2022–31.7.2023 oli 24 850 euroa ylijäämäinen. Toisaalta edellisellä tilikaudella alijäämä oli 44 698 euroa. Yhdistyksellä on kuitenkin liiketoimintasiirron yhteydessä tehty sijoitus tytäryhtiön vapaaseen pääomaan (119 259,13 euroa), josta yhdistyksellä on tarvittaessa mahdollisuus saada lisää pääomaa. Yhdistyksen kassatilanne on kuitenkin tällä hetkellä hyvä pankkitilin saldon ollessa yli 108 088 euroa, joten tarvetta lisäpääomalle ei ole. Yhdistyksen omavaraisuusaste vaikuttaa hyvältä ja hakijalla voidaan katsoa olevan riittävät taloudelliset edellytykset opetuksen järjestämiseen.

Tilastokeskuksen Väestöennuste 2024 tilaston mukaan oppivelvollisuusikäisten lasten määrän ennustetaan kasvavan Helsingissä vuoden 2024 71 807 oppivelvollisesta siten, että vuonna 2035 oppivelvollisten määrä olisi 72 473 ja vuonna 2045 75 417. Oppivelvollisten määrän ennustetaan siten kasvavan vuoteen 2045 mennessä 3 610 oppivelvollisella. Alueella voidaan siten arvioida olevan perusopetuslain 7 §:n edellyttämää koulutustarvetta.

Hakija tuo hakemusasikirjoissa esiin, että Helsingin kaupungilta pyydetään lausunto hakijan hakemukseen liittyen. Opetus- ja kulttuuriministeriöön ei kuitenkaan ole Helsingin kaupungin lausuntoa toimitettu. Hakemuksen on sen sijaan liitetty Helsingin kaupungin 29.5.2017 antama lausunto. Tuossa lausunnossaan Helsingin kaupunki suhtautuu erittäin myönteisesti hakijan hakemukseen ja toivoo Montessorikoulun avaamista Helsinkiin. Helsingin kaupunki toteaa lausunnossaan, että Helsingin Montessori-koulu perustuisi kansainvälisesti arvostetulle montessoripedagogiikalle ja rikastaisi helsinkiläisille tarjottavaa laadukasta perusopetuksen tarjontaa. Lausunnossa todetaan edelleen, että korkeintaan sadan oppilaan koululla ei ole vaikutusta kaupungin perusopetuksen palveluverkkoon.

Yhteenvedon voidaan todeta, että hakijan ylläpitämä koulu on vakiinnuttanut paikkansa pienehkönä paikallisena kouluna, jolle on koulutustarvetta. Hakijalla voidaan myös arvioida olevan riittävät ammatilliset ja taloudelliset edellytykset sekä riittävä määrä kelpoisuusehdot täyttävää opetushenkilöstöä. Koska oppivelvollisten lasten määrän Helsingin kaupungissa ennustetaan kasvavan, voidaan koululle myös katsoa olevan perusopetuslain 7 §:n edellyttämää koulutustarvetta.

Päätösesitys: Edellä esitetyn perusteella esitän, että Helsingin Montessori-yhdistys ry:lle myönnettäisiin toistaiseksi voimassa oleva perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettu lupa suomenkielisen montessori-pedagogiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan perusopetuksen vuosiluokkien 1–6 opetuksen järjestämiseen Helsingin kaupungissa yhteensä enintään 150 oppilaalle.

Kun opetus perustuu erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään, lasta ei saa perusopetuslain 6 §:n 3 momentin nojalla ilman huoltajan suostumusta osoittaa yhdistyksen järjestämään opetukseen.

4. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia. Kunnat ovat perusopetuslain mukaan velvollisia järjestämään perusopetusta niiden alueella asuville oppivelvollisuusikäisille lapsille. Valtio myöntää kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) mukaan kunnille valtionosuutta esi- ja perusopetuksen laskennallisten kustannusten mukaisesti. Kustannuksia laskettaessa otetaan huomioon muun muassa kunnassa asuvien 6–15-vuotiaiden lasten määrä. Silloin kun opetuksen järjestää joku muu kuin lapsen kotikunta, kotikunta on velvollinen suorittamaan asianomaiselle opetuksen järjestäjälle kotikuntakorvauksen lain 34–38 §:ssä säädetyllä tavalla. Opetuksen järjestämisluvan myöntäminen edelleen 1.8.2025 lukien Helsingin Montessori-yhdistys ry:lle ei lisää valtiolle aiheutuvia kustannuksia.